

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra policejních činností

Neoprávněné pobyty cizinců na území České republiky,
možnosti jejich řešení a návratová politika

Bakalářská práce

Unauthorized stays of foreigners in the territory of the Czech
Republic, options of their solutions and return policy.

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Smetana Miloslav

AUTOR PRÁCE

Jana Štroblová

PRAHA
2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Plzni dne 13. března 2023

Jana Štroblová

Poděkování

Touto cestou bych především ráda poděkovala vedoucímu práce JUDr. Miloslavu Smetanovi za odborné vedení, za cenné rady a za jeho volný čas, který mi věnoval. Dále bych chtěla poděkovat mojí rodině, hlavně dětem, mému příteli a přátelům za jejich trpělivost, pomoc a podporu při studiu.

ANOTACE

Předmětem bakalářské práce je pojem neoprávněný pobyt cizinců na území České republiky a opatření přijatá na základě mezinárodních smluv a právních předpisů Evropského parlamentu a Evropské rady. Teoretická část se zaměřuje na definování a vymezení základních pojmů používaných pro oblast migrace a návratové politiky včetně legislativních úprav vymezující evropské a české prostředí. V praktické části, která zahrnuje statistická data, přehledy a vyhodnocení, jsou vymezeny postupy a oprávnění orgánů státní správy České republiky, především Ministerstva vnitra a Policie České republiky, která nesou největší podíl na realizaci opatření. V závěrečné části je zhodnocení současné legislativy včetně připravovaných změn a návrhů opatření v dané problematice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Cizinec, migrace, návratová politika, návraty, dobrovolný návrat, nucený návrat, vyhoštění

ANNOTATION

The subject of the bachelor's thesis is the unauthorized stay of foreigners in the territory of the Czech Republic and the measures adopted on the basis of international treaties and legal regulations of the European Parliament and the Council. The theoretical part focuses on defining and delimiting basic terms used in the field of migration and return policy, including legislative amendments defining the European and Czech environment. In the practical part, which includes statistical data, overviews and evaluations, the procedures and authorizations of the state administration bodies of the Czech Republic are defined, especially the procedures and bodies of the Ministry of the Interior and the Police of the Czech Republic, which bear the largest share in the implementation of the measures. The final part contains an evaluation of the current legislation, including upcoming changes and proposed measures in the given issue.

KEYWORDS

Foreigner, migration, return policy, returns, voluntary return, forced return, expulsion

Obsah

Obsah	5
Úvod.....	7
1 Terminologie.....	9
2 Schengen	11
3 Migrace.....	12
3.1 Legální migrace	13
3.2 Nelegální migrace	14
3.2.1 Tranzitní nelegální migrace	14
3.2.2 Pobytová nelegální migrace	15
4 Ústřední orgány státní správy ČR v oblasti migrace.....	17
4.1 Vláda České republiky	17
4.2 Ministerstvo vnitra	18
4.3 Policie České republiky	19
4.4 Ministerstvo zahraničních věcí	20
4.5 Ministerstvo práce a sociálních věcí	21
4.6 Ministerstvo průmyslu a obchodu.....	21
4.7 Ministerstvo školství a tělovýchovy	21
4.8 Ministerstvo financí	22
4.9 Soudy a státní zastupitelství	22
5 Meziresortní orgány	23
5.1 Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci	23
5.2 Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN)..	23
5.3 Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (MOPNZC).....	24
6 Návratová politika	26
6.1 Legislativní rámec EU	26

6.2	Právní úprava návratové praxe v ČR	32
6.2.1	Stanovení povinnosti opustit území ČR a členských států EU	33
6.2.2	Správní vyhoštění	34
6.2.3	Zajištění cizince za účelem řízení o správním vyhoštění	36
6.2.4	Zvláštní opatření za účelem vycestování cizince z území	39
6.2.5	Dobrovolné návraty	40
6.3	Readmisní dohody	43
7	Aktuální stav na území ČR	45
8	Praktická část – kvantitativní výzkum	50
8.1	Cíl výzkumu	50
8.2	Charakteristika dotazníku	50
8.3	Složení respondentů a jejich počet	51
8.4	Vyhodnocení dotazníkového šetření	51
8.5	Výsledky výzkumu	65
	Závěr	66
	Seznam použité literatury	70

Úvod

Současný vývoj Evropské unie (dále jen EU) přináší celou řadu problémů, mimo jiného i problémy související s nelegální migrací. Nelegální migrace je předmětem politiky všech členských států EU a samozřejmě i České republiky (dále jen ČR). Je jí věnována velká pozornost, protože sebou přináší i negativní jevy, jako například trestnou činnost, nebo šíření nemocí. ČR se dlouhodobě této problematice věnuje. Předmětem bakalářské práce je pojem neoprávněný pobyt cizinců na území ČR, který z jiného pojmu – migrace. Migrace nebo její podoby jsou známé celá staletí. Proč lidé migrují, jaké jsou příčiny toho, že se lidé přemísťují v rámci své rodné země, v rámci soustátí nebo kontinentů. Vždy se jednalo o celý soubor náhod nebo událostí způsobených přírodními vlivy nebo lidmi samotnými. Existuje řada definic migrace, které je možné použít jako základ pro pochopení tohoto děje. Migraci bych definovala jako přesun jedinců nebo skupiny těchto jedinců z konkrétní země původu nebo světadílu do jiné části světa z důvodu klimatických, politických nebo ekonomických za účelem setrvat v nich za všech podmínek a výhod v nich existujících. Trochu jiná, v podstatě však stejná, je definice Ministerstva vnitra publikovaná na jeho stránkách, kde je migrace definována jako: „*Přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních.*“¹ Nesmíme ale zapomínat na člověka, který jako migrující jedinec má v celém procesu několik významů podle důvodu, pro který opustil svůj domov. Hned v prvopočátku musíme vidět rozdíl mezi legální migrací jedince, která probíhá na různých úrovních států na základě dohod nebo úmluv mezi nimi samotnými, a nelegální migrace jedince, která probíhá zcela nezávisle na jednotlivých státech, nezávisle na kontrolních mechanismech, zejména v tranzitních a cílových státech. Důležitým pro bakalářskou práci je rovněž jedinec – cizinec, který požádal v cílové zemi o azyl z různých politických, rasových, náboženských a jiných důvodů.

Z historického hlediska zažila ČR řadu migračních vln. Od příchodů Slovanů až po současnost historie zaznamenává tyto vlny, které různou formou

---

¹ Mvcr.cz: *Migrace. Slovníček pojmů* [online]. [cit. 10. 11. 2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>.

přispěly k budování a posilování státní integrity, nebo naopak, způsobily odliv významných osobností společenského, kulturního a vědeckého života. Existence migrace, která má v posledních letech rostoucí tendenci, významně zasahuje i do fungování jednotlivých sfér života členských států EU. Vlivem již zmiňovaných válečných konfliktů, politických převratů, změn klimatu a z toho plynoucí zhoršující se životní a ekonomické podmínky daly do pohybu jednotlivé migrační vlny. Ty měly za následek narušení fungujícího systému a z toho plynoucí nutnost přijmout na úrovni zástupců jednotlivých členských zemí EU adekvátní společná opatření směřující ke sjednocení právních postupů řízení na všech úrovních. Jednalo se o vytvoření společné migrační politiky a postupů v oblasti azylové politiky, kontroly a řízení migrace a řešení vztahů s třetími zeměmi za účasti zástupců všech zemí a složek majících vliv na tento proces se současným spravedlivým rozdělením zátěže na ostatní členské státy. V tomto procesu musí být zachovány základní principy fungování EU, zejména princip solidarity. Současně bylo a bude potřeba zvýšit ochranu vnější hranice schengenského prostoru se současným přehodnocením preventivních opatření vůči zemím, ve kterých dochází ke vzniku migračních vln. V tomto procesu plní ČR významnou úlohu v oblastech, které se dotýkají neoprávněného pobytu cizinců a návratové politiky.

1 Terminologie

Cizinec – cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem ČR, včetně občana EU.²

Občan třetí země – je občan státu, který není členem EU a není zároveň občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska.³

Migrace – přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. S ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje. Migrace může být krátkodobá, dlouhodobá, trvalá i opakovaná (cirkulární).⁴

Nelegální migrace – nedovolený vstup a pobyt na území členských států EU, nebo pobyt s účelem, pro který bylo vydáno pobytové oprávnění.

Legální migrace – zahrnuje osoby, které vlastní platný cestovní doklad opatřený vízem, je-li potřebné, a splňují další podmínky pro vstup na území daného státu nebo vlastní platné povolení pobytu.⁵

Schengenský prostor – územní prostor členských států, na jejichž společných hranicích nejsou prováděny hraniční kontroly osob a věcí a ve kterém jsou uplatňovány schengenské předpisy.

Schengenská dohoda – dohoda mezi vládami Hospodářské unie Beneluxu, spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (14. června 1985) – „Schengenská dohoda o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích některých států Společenství.“⁶

Úmluva k provedení Schengenské dohody – úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu,

---

² Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území české republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění, § 1, odstavec 2.

³ Mvcr.cz: *Migrace, Legální migrace*, [online]. [cit. 10. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx>.

⁴ Mvcr.cz: *Migrace. Slovníček pojmů* [online]. [cit. 10. 11. 2022] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>.

⁵ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I.* 2021. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, s 15. ISBN 978-80-7251-526-4.

⁶ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I.* 2021. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, s 10. ISBN 978-80-7251-526-4.

Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (19. června 1990).⁷

Schengenský informační systém – informační systém zřízený zvláštními předpisy, který obsahuje záznamy k osobám, dopravním prostředkům a věcem mající rozhodující význam pro povolení vstupu nebo pobytu v schengenském prostoru.

Vnější hranice – hranice mezi členskými státy a těmi, které se na schengenské spolupráci nepodílejí (tzv. třetí státy), stejně tak jako jejich letiště a námořní přístavy. Lze je překračovat pouze na hraničních přechodech a všichni občané třetích států procházejí důkladnou kontrolou.⁸

Vnitřní hranice – společné pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic; letiště členských států pro vnitřní lety; námořní, říční a jezerní přístavy členských států pro pravidelná trajektová spojení. Lze je překračovat na jakémkoli místě a neprovádějí se na nich žádné kontroly.⁹

Neoprávněný pobyt – je pobyt v rozporu s příslušnou právní úpravou pobytu cizinců na území ČR.

Dobrovolný návrat – je dobrovolný, důstojný a bezpečný návrat cizinců do země původu.

Nucený návrat – je návrat cizinců neoprávněně pobývajících na území, kteří nevyužijí možnost dobrovolného návratu.

Vyhoštění – Správní vyhoštění je ukončení pobytu cizince na území členských států EU.

Frontex – Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž.

ANACEN – Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci.

ETIAS – Evropský systém pro cestovní informace a povolení.

EES – Entry/Exit Systém= Systém vstupu/výstupu.

ECRIS - Evropský informační systém rejstříků trestů.

---

⁷ SMETANA, Miloslav, *Činnost cizinecké policie I.* 2021. Praha: Policejní akademie v Praze, s.10. ISBN 978-80-7251-526-4.

⁸ Celní správa.cz: *Evropská unie, Schengenská dohoda, Základní pojmy* [online]. [cit. 10. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/schengenska-dohoda/Stranky/zakladni-pojmy.aspx>.

⁹ Celní správa.cz: *Evropská unie, Schengenská dohoda, Základní pojmy* [online]. [cit. 10. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/schengenska-dohoda/Stranky/zakladni-pojmy.aspx>.

2 Schengen

Schengenská dohoda byla podepsána 14. června 1985 v malém městečku v Lucembursku s názvem Schengen, kde se Belgie, Německo, Francie, Lucembursko a Nizozemsko dohodly na postupném odstraňování kontrol na vnitřních hranicích. Jejich cílem bylo vytvořit zóny volného pohybu osob, věcí, služeb a kapitálu mezi zúčastněnými zeměmi. O pět let později byla podepsána Schengenská úmluva. Ta doplňuje dohodu a stanovila opatření pro vytvoření oblasti bez kontrol na vnitřních hranicích. Tuto úmluvu podepsalo stejných pět zemí dne 19. června 1990 a v platnost vstoupila v roce 1995. Dohoda, úmluva, související dohody a všechny ostatní sekundární předpisy tvoří „schengenské acquis“. V roce 1995 došlo k odstranění hraničních zábran. V roce 1995 se k dohodě přidalo Španělsko a Portugalsko. V dalších letech přibývaly další země EU jako například Itálie, Řecko, Rakousko, Dánsko, Finsko, Švédsko aj. Dne 21. prosince 2007 se součástí schengenského prostoru stala i ČR s ostatními 8 státy – Slovensko, Slovinsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Lotyšsko, Estonsko. Poslední součástí schengenského prostoru se 1. ledna 2023 stalo Chorvatsko, které se zavázalo s kontrolou vnějších hranic.

Jednou z hlavních podmínek je právě kontrola vnějších hranic a nutné zavedení Schengenského informačního systému SIS.

Výhody schengenského prostoru jsou, že téměř 420 miliónů obyvatel může volně cestovat mezi členskými státy bez hraničních kontrol.

V současnosti je součástí schengenského prostoru 27 evropských zemí, včetně 23 z 27 členských států EU.

Nevýhodou volného pohybu osob, který je základem schengenské dohody, jsou omezené možnosti jednotlivých států v oblasti lidských práv, materiálních a technických zdrojů, na jejichž základě je možné kontrolovat nelegální migranty ze třetích zemí, kteří neoprávněně vstoupili na území schengenského prostoru. Obdobně jsou omezeny možnosti kontroly i v případech, kdy cizinci přicestují na dané území s platnými doklady, tzn. legálně, nebo mají povolen nějaký druh legálního pobytu a tento pobyt si po uplynutí lhůty neprodloužili a zůstávají na daném území bez platného povolení.

3 Migrace

Migrace jako taková vznikala už od dob lidského společenství. Sice neexistovaly žádné hranice, ale lidé se stále přemísťovali, buď za lepšími životními podmínkami, za potravou nebo za bezpečnějším životem. Migraci způsobily například přírodní katastrofy, klimatické změny, ekonomická či politická situace, hlad, nemoci a především války a ozbrojené konflikty.

Zmínky o prvních náznacích ochrany hranic se objevují v 16. století, kdy vznikaly posádky pohraničních opevnění. Tyto posádky konaly službu na hranicích i hlídkovou službu ve vnitrozemí. Pojem „regulace“ migrace se objevuje až na konci 20. století, a to ve vztahu k eliminaci nelegální migrace.

Na konci 20. století a na počátku 21. století byly migrační důvody především v ekonomické nedostatečnosti některých třetích zemí, v nedostatku pracovních příležitostí, špatném nebo žádném sociálním zabezpečení a vzdělání, v nedostatečné zdravotní péči, diskriminaci, nesouhlasu s politikou daného státu nebo politickém pronásledování.

Významným milníkem v historii ČR byla změna režimu a pád Železné opony v roce 1989, vstup do EU v roce 2004 (1. května 2004) a následné přijetí Schengenské dohody v roce 2007, která umožnila volný pohyb občanů – jedinců v rámci schengenského prostoru. Pro nějaké jedince je ČR zemí cílovou, pro většinu jedinců však ČR od roku 2015 slouží především jako tranzitní prostor pro jejich další cestu do zemí západní Evropy.

Migrace není v EU brána na lehkou váhu. Bylo sice přijato velké množství právních dokumentů, které se zabývají migrační politikou, avšak nepanuje jednotný názor jak řešit problémy vyplývající z migrace. Základem, na kterém se shodnou všechny státy EU je především důkladná kontrola na vnějších schengenských hranicích. Důležité také je zajištění prevence nelegální migrace, integrace úspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu, rychlé a efektivní navrácení neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu.

Migrace jako taková může mít na ČR a celou EU různé dopady. Legální migrace může mít ekonomický přínos, nelegální migrace může naopak přinést bezpečnostní rizika. Důležité kroky k zajištění bezpečnosti je dokonale vypracovaná legislativa.

Do ní patří řada usnesení vlády ČR, na jejichž realizaci dohlíží Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci. Vedle těchto dokumentů v problematice migrace jsou realizovány další aktivity ČR v orgánech EU a v Evropské agentuře pohraniční a pobřežní stráže (Frontex), které zajišťují pracovníci Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí, Policejního prezidia ČR, včetně ředitelství služby cizinecké policie.

Jako například lze uvést:

- pracovní skupinu Rady EU „Migrace a vyhoštění“,
- pracovní skupinu Rady EU „Hranice“,
- zahraniční aktivity Pohraniční a pobřežní stráže na vnější schengenské hranici,
- aktivity EU a ČR ve třetích zemích – zahraniční mise,
- právní akty EU – např. „Návratová směrnice“.¹⁰

Migraci jako takovou můžeme rozlišovat z úhlu pohledu a hledisek rozlišení. Například podle časového pohledu, podle účelu, důvodu, charakteru a teritoria a dále z hlediska náboženského, ekonomického a z řady dalších hledisek. Migraci ale nejčastěji rozlišujeme na migraci **legální** a **nelegální**.

3.1 Legální migrace

Pojem legální migrace je proces, v rámci kterého cizinec nebo osoba vstupuje na území EU nebo ČR, jehož účelem je například vyhledání pracovní příležitosti a následné zapojení se do běžného života – zaměstnání, studium, sloučení rodiny a sdílení společného života. Podmínkou vstupu jsou platné cestovní doklady ze země původu, jejichž součástí je i platné vízum nebo pobytové povolení. Legální migrace přináší řadu výhod nejen samotným migrantům v podobě zlepšení vlastní ekonomické situace, ale uspokojuje i potřeby cílové země v uspokojení potřeb trhu práce.

---

¹⁰ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I.* 2021. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, s 74. ISBN 978-80-7251-526-4.

3.2 Nelegální migrace

Nelegální migrant je cizinec, který vstupuje na území daného státu bez platného oprávnění nebo v daném státě pobývá bez platného oprávnění. Po vstupu do schengenského prostoru dále neprobíhají kontroly na pozemních hranicích, probíhají pouze v případě vstupu vzdušným prostorem, respektive letecky, proto jsou nelegální migranti často odhaleni až během svého pobytu v EU. Nelegální migrace narušuje vnitřní stabilitu státu, ohrožuje bezpečnost a pořádek státu. Toho si je EU i ČR vědoma, a proto se snaží o vytvoření nové legislativy, systému řízení a rozhodování v návratové politice.

Nelegální migraci můžeme dělit do dvou základních kategorií. Za prvé jsou to migranti, kteří nelegálně vstoupili přes hranice ČR, tj. **tranzitní** nelegální migranti. Za druhé jsou to migranti, kteří nelegálně pobývají na území ČR, případně pobývají na území ČR v rozporu s účelem, pro které bylo pobytové oprávnění vydáno, tj. **pobytový** nelegální migranti. Za další formu nelegální migrace můžeme v současné době považovat i problém se zaměstnáváním nelegálních cizinců, za které jejich zaměstnavatel neplatí sociální a zdravotní pojištění, nemají nárok na dovolenou a současně jim zaměstnavatel nehradí práci přesčas (většinou pracují i o víkendu či svátcích bez nároku na příslušné náhrady mzdy). Nelegální zaměstnávání cizinců má vliv na ekonomickou stabilitu státu a přístup konkrétní země, ale i na vztah veřejnosti k integraci cizinců.

3.2.1 Tranzitní nelegální migrace

Tranzitní nelegální migrace v současném období vyžaduje přijímání celé řady bezpečnostních opatření na státních hranicích se sousedními státy i ve vnitrozemí, jejichž cílem je její co nejúčinnější omezení.

Tranzitní nelegální migrace je přesun přes území daného státu převážně pozemní, mořskou či leteckou cestou bez náležitostí potřebných ke vstupu a pohybu na dané území. Tranzitní pozemní nebo mořská migrace je většinou prováděna za pomoci převaděčů, kteří za nemalé peníze organizují tyto přesuny. Řada migrantů použije veškeré své finanční prostředky, aby si splnili svůj sen dostat se do Evropy. Ty ale končí v rukách tzv. obchodníků s uprchlíky.

Nelegální migrace tak nepřímo souvisí s přeshraniční trestnou činností, organizovanou převaděčskou kriminalitou, obchodem s lidmi, může být napojena i na mezinárodní terorismus. Nelegální migrace a s ní související nelegální zaměstnávání má rovněž vliv na ekonomickou stabilitu a nepřímo i na vztah veřejnosti k integraci cizinců v ČR.¹¹

Pozemní tranzitní migrace se často vyskytuje v nákladní dopravě. Úkryty osob, které na dané území vstupují neoprávněně, jsou často vnitřní prostory kamionů nebo jejich podvozky. V posledních letech si převaděči oblíbili převoz v cisternových železničních vagónech. Migrace leteckou cestou je prováděna na základě padělaných cestovních dokladů.

V současné době jsou využívány ve vztahu k EU dva hlavní tahy pozemní cestou.

- Balkánská trasa, která vede z asijských a arabských zemí přes Turecko, Řecko, Severní Makedonii a Srbsko do unijních států,
- směr z Afriky do států jižní Evropy (Francie, Itálie, Malta a Španělsko).

3.2.2 Pobyťová nelegální migrace

O pobyťovou nelegální migraci se jedná v případě, kdy cizinec přicestuje na území ČR s platnými doklady, tzn. legálně nebo má povolen nějaký druh legálního pobytu, avšak tento pobyt si po uplynutí lhůty neprodloužil, a nadále zůstává na území ČR bez platného povolení.

Svůj nelegální pobyt často následně řeší podáním žádosti o mezinárodní ochranu formou žádosti o azyl. V tomto případě hovoříme o migraci související se zneužíváním azylových procedur – jedná se především o cizince ze třetích zemí, kteří požádali v určitém členském státě o poskytnutí mezinárodní ochrany ve formě azylu, nemají však zájem zůstat v daném státě a neoprávněně cestují nebo pobývají v jiných členských zemích EU.¹²

---

¹¹ MATYÁŠ, Zdeněk. *Problémy migrace a následná integrace cizinců*. Hradec Králové, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra sociální patologie a sociologie. Vedoucí práce doc. PhDr. Václav Bělík, Ph.D. [online]. [cit. 6. 1.2023] Dostupné z: <https://theses.cz/id/hx42fe/32421973>.

¹² SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I*. 2021. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, s 77. ISBN 978-80-7251-526-4.

Pobytová povolení také získávají nelegální migranti uzavíráním sňatků, prohlášením o otcovství nebo zneužitím identity jiné osoby. Sloučení rodiny dává cizinci možnost používat výsadní práva rodinného příslušníka jak na území ČR, tak i v celé EU. Toto právo na společný život zaručují mezinárodní předpisy. Při odhalení a prokázání takového počinu je důvodem k zamítnutí žádosti k pobytu.

4 Ústřední orgány státní správy ČR v oblasti migrace

4.1 Vláda České republiky

Vláda ČR je vrcholným orgánem moci výkonné, jejíž činnost je vymezena Ústavou ČR. V obecné rovině zajišťuje veškeré funkce státu, zejména fiskální politiku, sociální a zdravotní politiku, obranu státu atd. Jejím prostřednictvím jsou řízena jednotlivá ministerstva, která byla zřízena na základě zákona České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných státních orgánů ČR v platném znění.

V oblasti, o které pojednává bakalářská práce, přijala vláda dne 29. července 2015 usnesením č. 621 Strategii ČR k migraci. Je rozdělena do 7 okruhů, jinak charakterizovaných jako 7 zásad migrační strategie ČR, které zahrnují oblast integrace cizinců, nelegální migrace a návratové politiky, mezinárodní ochrany, vnější dimenzi migrace, volný pohyb osob v rámci EU, legální migraci a provázanost se společnými politikami EU. Zásady vychází ze základních práv a nástrojů EU a společné politiky všech členských států.

ČR a její vláda se jako součást EU dlouhodobě zapojuje do řešení migrační politiky včetně podílu na jejím řešení, a to zejména na vnější hranici EU. Zpravidla jedenkrát ročně na svém jednání projednává otázky migrace a schvaluje další postup ve věci. Schvalovaný materiál připravuje pro jednání Ministerstvo vnitra a další státní orgány a shrnuje jej do materiálu: **Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR**. Ten obsahově vychází z několika zásad:

- naplňování úkolů a závazků vycházejících z členství ČR v EU a plnění obsažené v nařízeních, směrnicích, rozhodnutích a stanoviscích, tedy souhrnně v sekundárním právu,
- koordinace postupu ústředních orgánů včetně soustavy orgánů územní samosprávy s podílem dalších participujících subjektů, které mají ve své věcné působnosti migraci,
- omezení a v konečném důsledku i odstranění nelegální migrace ve všech formách a podobách, včetně odstranění dalších nezákonných aktivit a vlivů na mezinárodní a národní úrovni v intencích mezinárodního a národního práva,

- přijímání a preference jakékoliv formy legální migrace, která představuje pro stát, jeho složky a obecně i pro společnost přínos v různých oblastech, které významně ovlivňuje,
- postavení ČR a její podíl na řešení otázek vzniku a příčin migračních a humanitárních krizí včetně jejich důsledků v globálním světě a evropském společenství.

4.2 Ministerstvo vnitra

Je jedním ze silových ministerstev, které plní řadu úkolů v rámci vnitřní bezpečnosti státu. Svou organizační strukturou rovněž zasahuje do různých oblastí fungování krajů i jednotlivých měst a obcí, zejména v oblastech prevence a jako složka Integrovaného záchranného systému. V jeho portfoliu jsou mimo jiné i činnosti, které mají přímou návaznost na problematiku migrace, azylu, dočasné ochrany, realizace dobrovolných návratů na národní úrovni ale i na v rámci EU. Nedílnou součástí je zabezpečení ochrany státní hranice ČR a účast příslušníků bezpečnostních sborů na mezinárodních misích. Veškeré činnosti ministerstva jsou pak zabezpečeny legislativou, která vychází z vlastního strategického plánování, koncepčního náhledu s následnou realizací na všech úrovních řízení.

Odbor azylové a migrační politiky – plní úkoly a uplatňuje svou působnost na úseku mezinárodní ochrany, uprchlictví, vstupu a pobytu cizinců, koncepce integrace cizinců, Státního integračního programu (pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou) a schengenské spolupráce. Rozhoduje o žádostech o povolení trvalého pobytu, přechodného, dlouhodobého pobytu a dlouhodobých víz, vydává osvědčení o registraci občanů Evropské unie. Připravuje podklady pro Vládu České republiky v oblasti migrační politiky, účastní se jednání o migračních opatřeních v orgánech Evropské unie, monitoruje dopady Schengenské dohody, vydává stanoviska pro další resorty a projednává problematiku spojenou s cizinci. Zajišťuje zastoupení ve stanovených výborech a komisích v orgánech Evropské unie.¹³

---

¹³ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I.* 2021. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, s 80. ISBN 978-80-7251-526-4.

Správa uprchlických zařízení – je organizační součástí Ministerstva vnitra spadající svým řízením pod náměstka ministra vnitra pro veřejný pořádek a bezpečnost. Jako rozpočtová organizace čerpá prostředky z fondů EU (návrátový fond a fond pro integraci). Jejím úkolem je zabezpečení provozu a chodu:

- přijímacích a pobytových zařízení pro žadatele o mezinárodní ochranu,
- integračních azylových středisek a zařízení pro zajištění cizinců.

V těchto zařízeních poskytuje řadu služeb od základního ubytování a stravování, s celou řadou zdravotnických služeb včetně psychologické poradenství. Součástí jsou i sociální, vzdělávací a poradenské programy. Nadstavbu tvoří volnočasové aktivity. V neposlední řadě provozuje krajská centra na podporu integrace cizinců.

4.3 Policie České republiky

Služba cizinecké policie (SCP) – je specializovaný útvar s celostátní působností se zaměřením na oblast nelegální migrace. Činnosti a úkoly vychází z plnění mezinárodních smluv a právních předpisů Evropského společenství (sekundární právo). Zajišťuje úkoly na vnějších schengenských hranicích, úkoly na úseku krátkodobých víz, kontroly pobytů cizinců na území ČR, kontroly ubytovatelů, vede řízení o správním vyhoštění, umisťuje cizince, kteří mají být navráceni do zařízení pro zajištění cizinců, plní úkoly při provozu informačních systémů, vede migrační statistiky a provádí jejich analýzy.¹⁴

Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování (NCOZ SKPV) – jedná se o útvar s celostátní působností zaměřující se na odhalování organizovaného zločinu, kam spadá oblast nelegální migrace s trestnými činy převaděčství a obchod s lidmi, dále vyšetřuje závažnou hospodářskou činnost a korupci. Úkoly plní prostřednictvím centrály a jednotlivých expozitur ve vybraných regionech (Brno, Plzeň, Ostrava aj.).

Nelegální migrace patří mezi hlavní priority **Ředitelství služby cizinecké policie**, která je gestorem této problematiky. Odhaluje nelegální migraci a uplatňuje opatření vůči cizincům, kteří se zdržují na území ČR v rozporu

---

¹⁴ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I.* 2021. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, s 81. ISBN 978-80-7251-526-4.

se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů v platném znění (dále jen cizinecký zákon). Plní úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluv a předpisů EU. Služba cizinecké policie byla zřízena nařízením Ministerstva vnitra č. 67/2008 Sb., kterým se zřídily útvary Policie ČR s celostátní působností.

Ředitelství služby cizinecké policie je přímo podřízeno Policejnímu prezidiu ČR a plní úkoly při ochraně hranic ČR, zejména:

- zabezpečuje plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv,
- provádí pobytovou kontrolu,
- řídí a kontroluje činnost odborů cizinecké policie a jejich dislokovaná pracoviště,
- provozuje zařízení pro zajištění cizinců,
- provádí eskortní činnost v souvislosti s vyhošťováním cizinců nebo v souvislosti s průvozem cizinců přes území,
- provádí úkony v souvislosti se zajištěním za účelem správního vyhoštění, zjišťování totožnosti cizince nebo plnění závazku vyplývajících z mezinárodní smlouvy,
- rozhoduje ve správním řízení jako odvolací orgán,
- rozhoduje o označení osoby za nežádoucí,
- provozuje informační systémy v rozsahu své působnosti,
- zabezpečuje cestovní a přepravní doklady a uděluje výjezdní vízum pro cizince vyhošťovaného z území,
- rozhoduje o udělení víza nebo povolení vstupu na území v případech žádostí o odstranění tvrdosti správního vyhoštění.

4.4 Ministerstvo zahraničních věcí

V obecné rovině zajišťuje zahraniční politiku ČR, přípravu, realizaci a dodržování mezinárodních smluv, úmluv a dohod v rámci EU a ve světě. Prostřednictvím zastupitelských úřadů v zahraničí poskytuje právní poradenství, zajišťuje řízení o krátkodobých vízech, přijímá žádosti o trvalé a dlouhodobé pobyty a o dlouhodobá víza. Další úlohou je poskytování informací nezbytných pro znalost daného regionu v otázkách migrace, trhu práce a kvalifikace, pracovní

migrace apod. Rovněž jejich prostřednictvím ČR koordinuje zahraniční rozvojovou spolupráci a poskytuje nezbytnou humanitární pomoc.

4.5 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Jednou z důležitých otázek integrace cizinců do společnosti a jejich podporou se zabývá Ministerstvo práce a sociálních věcí především prostřednictvím Úřadu práce ČR a Správy sociálního zabezpečení ČR. Do gesce ministerstva náleží pracovní migrace a boj proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců. Jeho cílem je ulehčit vstup cizinců na pracovní trh, s přihlédnutím k ochraně pracovních míst pro občany ČR. Mezi další úkoly patří systém vyřizování pracovního povolení pro cizince ze třetích zemí a zároveň provádění kontrol trhu práce se zaměřením na legálnost postupu zaměstnavatelů dle příslušných právních předpisů. Ve vztahu k právnickým a fyzickým podnikajícím osobám – zaměstnavatelům řeší problematiku prostřednictvím oblastních inspektorátů práce Státního úřadu inspekce práce.

4.6 Ministerstvo průmyslu a obchodu

Mimo hlavní náplň, kterou je např. zabezpečení průmyslové, energetické a obchodní politiky včetně koordinace zahraničně obchodní politiky ČR vůči jednotlivým státům, má ministerstvo prostřednictvím Živnostenského úřadu ČR podíl a odpovědnost za koordinaci, řízení, metodické vedení a kontrolu vůči krajským a obecním živnostenským úřadům jejímž prostřednictvím jsou udělována živnostenská oprávnění cizincům. Současně spravuje živnostenský rejstřík, ve kterém jsou cizinci vedeni.

4.7 Ministerstvo školství a tělovýchovy

Úloha tohoto ministerstva a jeho soustavy škol je sice druhotná, i přes to důležitá. V oblasti řízené migrace má například odpovědnost za udělování stipendií pro studenty ze zahraničí, zajišťuje výuku českého jazyka pro cizince usilující o pobyt v ČR. V současné době zabezpečuje integraci a výuku ukrajinských občanů na úrovni základních, středních a vysokých škol.

4.8 Ministerstvo financí

Ministerstvo financí má několik organizačních složek, které jsou svým věcným obsahem zapojeny do řešení otázek migrace: Celní správa ČR – výkonné útvary na úrovních Celních úřadů v místech krajů vykonávají sdílenou kompetenci podle zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, v rámci, kterého kontrolují nelegální zaměstnávání osob – cizinců právníky i fyzickými osobami. V rámci těchto kontrol dochází k úzké spolupráci se Službou cizinecké policie ČR při zajištění nelegálních migrantů, osob bez povoleného pobytu, bez pracovních víz atd. Rovněž na základě § 22 zákona č. 273/2008 Sb., zákon o Policii ČR, vykonávají kontroly na stanovených úsecích státní hranice. Finančně analytický útvar – v rámci své kompetence rozkrývá převody a pohyb peněz, které mohou plynout z výnosů organizované trestné činnosti např. z převaděčství.

4.9 Soudy a státní zastupitelství

Soustava soudů a státních zastupitelství, která je součástí Ministerstva spravedlnosti ČR úzce navazuje v otázkách nelegální migrace na činnost Policie ČR.

Otázky spojené s právní kvalifikací trestní odpovědnosti, ukládání trestu „vyhoštění“, a ostatních trestů spojených s cizineckým prvkem. V cizinecké agendě je to především trestná činnost spojená s přeshraniční trestnou činností a některé další trestné činy na nelegální migraci navazující.¹⁵

---

¹⁵ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I.* 2021. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, s 80,81,82. ISBN 978-80-7251-526-4.

5 Meziresortní orgány

Ministerstvo vnitra má na starosti problematiku mezinárodní migrace a ochranu ČR, konkrétně za ni odpovídá odbor azylové a migrační politiky (OAMP), jehož součástí jsou:

- Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci,
- Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN),
- Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (MOPNZC).

5.1 Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci

Je mezirezortním orgánem složeným ze zástupců věcně příslušných resortů na vysoké úrovni, který disponuje pravomocí přijímat nezbytná opatření v oblasti migrace a ochrany státních hranic.¹⁶

Koordinační orgán spadá pod Ministerstvo vnitra a jeho stálými členy jsou zástupci ministerstev vnitra, průmyslu a obchodu, zdravotnictví, dopravy, zahraničních věcí, práce a sociálních věcí, školství, mládeže a tělovýchovy, financí, policejní prezident, resorty obrany a pro místní rozvoj a sekce Úřadu vlády ČR pro lidská práva a pro evropské záležitosti. Díky této spolupráci umožňuje rychle reagovat na současnou migrační situaci a řešit konkrétní problematiku.

5.2 Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN)

ANACEN byl zřízen Usnesením vlády č. 933 ze dne 22. srpna 2007 za účelem vytvoření funkčního systému analýz rizik za účasti orgánů zapojených do řízení ochrany státních hranic a boje proti nelegální migraci. Činnost Analytického centra se zabývá monitoringem a analýzou aktuálních jevů, které mohou být identifikovány z hlediska bezpečnostně – migračního za rizikové.

---

¹⁶ Mvcr.cz: *Migrace, meziresortní orgány*. [online]. [cit. 27. 1.2023] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/meziresortni-organy.aspx>.

Úkoly a činnosti ANACENU:

- analýza migrace jako komplexního jevu,
- analýza rizik v oblasti migrace a ochrany státních hranic,
- meziresortní koordinace problematik společného zájmu,
- zpracovává analytické zprávy strategického charakteru,
- připravuje podkladové materiály pro Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci,
- mezinárodní spolupráce,
- činnost na expertní úrovni systémem styčných úředníků.

ANACEN je řízen Ministerstvem vnitra.

Jeho stálí členové jsou: odbor azylové a migrační politiky (OAMP) a Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP).

Docházející členové jsou: Policie ČR, Generální ředitelství cel, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality Ministerstva vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí, Zpravodajské služby, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, Ministerstvo průmyslu, Státní úřad inspekce práce.

Kontaktní subjekty jsou: Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo financí, Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, Český statistický úřad.

Zastoupení Policie ČR v ANACENU:

- Ředitelství služby cizinecké policie,
- Národní centrála proti organizovanému zločinu,
- Služba pořádkové policie,
- Služba dopravní policie,
- Úřad služby kriminální policie.

Spolupráce výše zmíněných orgánů umožňuje rychle reagovat na vzniklé problémy.

5.3 Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (MOPNZC)

Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (MOPNZC), jehož gestorem je Ministerstvo práce a sociálních věcí, koordinuje činnosti

příslušných institucí v oblasti nelegálního zaměstnávání, navrhuje potřebnou legislativu a vytváří koncepci řešení tohoto problému.

6 Návratová politika

Návratová politika EU je založena na Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí. Ta určuje pravidla pro navracení nelegálně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, kteří neoprávněně pobývají na území členských států. Návratová směrnice je jednou ze série opatření společné integrační politiky EU, které se snaží sjednotit pravidla v oblasti návratové politiky v jednotlivých členských státech.

Navracení nelegálních migrantů do země původu je základní otázkou EU. Tato návratová směrnice udává jasná pravidla, která jsou spravedlivá pro neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí. Snahou EU je uzavírat se třetími zeměmi dohody o zpětném přebírání osob.

6.1 Legislativní rámec EU

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

Za účelem nastavení jednotného postupu řešení neoprávněného pobytu příslušníků třetích zemí a zavedení společných pravidel, bylo nutné legislativně upravit společný postup členských států zabývajících se pravidly pro návratovou politiku. V jeho důsledku Evropská rada dne 16. prosince 2008 vydala Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (dále jen „návratová směrnice“). Předcházelo tomu zasedání Evropské rady v Tampere ve dnech 15. - 16. října 1999, jehož cílem bylo vytvořit společný azylový systém, který stanoví jednotný přístup k přistěhovalectví a azylu. Ve dnech 4. - 5. listopadu 2004 bylo zasedání v Bruselu, jehož prioritou bylo vytvoření efektivní politiky pro vyhošťování a dobrovolný návrat založený na respektování lidských práv a důstojnosti.

Návratová směrnice stanoví společné normy a postupy, které jsou v členských státech používány při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí v souladu se základními právy, jakožto obecními zásadami práva

Společenství i s mezinárodním právem, včetně závazků v oblasti ochrany uprchlíků a dodržování lidských práv.¹⁷

Samotný proces navrácení je na základě dvoustranných dohod a dohod na úrovni Společenství se třetími zeměmi o zpětném přebírání osob.

Členské státy mají právo navracet neoprávněně pobývajících státních příslušníky třetích zemí, ale musí k tomu být zřízeny účinné azylové systémy.

Nejúčinnější způsob, jak se vypořádat s nelegální migrací je systematické navrácení do země původu. Vždy se dává přednost dobrovolnému návratu před nuceným návratem. U nuceného návratu se klade důraz na zavedení minimální ochrany a zásady proporcionality a účinnosti při používání donucovacích opatření. Je také kladen důraz na respektování zásady non-refoulement a na sjednávání readmisních dohod.

V roce 2018 byla v EU snaha o revizi návratové směrnice, jejíž cílem bylo sjednocení přístupu, spolupráce a sdílení informací mezi členskými státy a spolupráce se zeměmi původu. Návrh sice získal podporu členských států, ale neprošel v Evropském parlamentu.

V roce 2020 byl vydán Návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o řízení azylu a migrace a o změně směrnice Rady 2003/109/ES a navrhovaného nařízení (EU) (o Azylovém a migračním fondu).¹⁸ V dubnu 2021 přijala Komise nový dokument nazvaný Strategie EU pro dobrovolný návrat a opětovné začlenění.¹⁹ Cílem této strategie je především zvýšení počtů dobrovolných návratů z členských zemí, zlepšení podmínek dobrovolných návratů a posílení stability a řízení činnosti EU.

---

¹⁷ Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

¹⁸ Eur-lex.europa.eu: *Sdělení Komise evropskému parlamentu, Radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů o novém paktu o migraci a azylu*. [online]. [cit. 27. 1.2023] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52020PC0610>.

¹⁹ Eur-lex.europa.eu: *Sdělení komise evropskému parlamentu a Radě strategie EU pro dobrovolný návrat a opětovné začlenění*. [online]. [cit. 27. 1.2023] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM%3A2021%3A120%3AFIN>.

Vedle návratové směrnice byla EU přijata další legislativní opatření, které napomáhají k řešení návratové politiky:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění).

Toto nařízení je o návratech cizinců, kteří byli v členském státě zadrženi nebo podaly žádost o azyl a prozkouškou bylo zjištěno, že mají žádost o azyl podanou v jiném členském státě. Toto nařízení stanovuje postup, jak se vrací cizinci do toho státu, kde mají podanou žádost.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1860 ze dne 28. listopadu 2018 o využívání Schengenského informačního systému při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

Doplňuje schengenský informační systém o další modul, který obsahuje informaci o tom, kterým cizincům byla uložena povinnost dobrovolně opustit území schengenského prostoru. Toto nařízení říká, že každý stát má povinnost umožnit cizinci dobrovolně vycestovat a stanovuje mu lhůtu pro vycestování. Tento cizinec je zaveden do informačního systému, který byl podle tohoto nařízení vytvořen. Jakmile cizinec vystoupí ze schengenského prostoru, výstupní orgán zavede tuto informaci o vycestování do systému. Díky tomuto systému existuje přehled, kolik bylo stanoveno povinností vycestovat a kolik cizinců ve skutečnosti vycestovalo.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624 (dále jen Frontex).

Frontex je Evropská agentura, která napomáhá státům EU a zemím přidruženým k schengenskému prostoru se správou vnějších hranic. Byla zřízena nařízením Rady z října 2004 a začala fungovat od 30. června 2005. Sídlo má v polské Varšavě. Název Frontex znamená v překladu vnější hranice. Agentura je subjektem EU, má právní subjektivitu a zastupuje jí výkonný ředitel. Agentura

zajišťuje spolupráci mezi pohraničními orgány jednotlivých zemí EU. Poskytuje jí technickou podporu a odborné znalosti. Hlavním cílem je zajistit ochranu vnějších hranic, jelikož dochází každoročně k nárůstu nelegální migrace občanů třetích zemí. S ohledem na to, že neexistuje stálá kontrola při pohybu mezi zeměmi schengenského prostoru, je kontrola vnějších hranic je velice důležitá. Frontex zajišťuje, aby veškeré informace byly sdíleny s ostatními členskými zeměmi, bez ohledu na to, zda se jedná o země s vnějšími hranicemi. Frontex také provádí analýzu rizik, připravuje školicí programy pro pohraniční stráž v celé EU (odborná příprava). Agentura poskytuje nezbytnou pomoc pro organizaci společných návratových operací prováděných členskými státy a jejich financování. Role Frontex je zde pouze asistenční, nikoliv koordinační. Pomáhá například získat potřebné cestovní doklady pro navracené osoby a poskytuje odborníky, kteří pomáhají při návratu.

K ochraně schengenského prostoru také napomáhají informační systémy: Schengenský informační systém (SIS)

V ochraně schengenského prostoru hraje Schengenský informační systém (SIS) velkou roli. Byl vytvořený v roce 1995, aby snížil bezpečnostní rizika, která plynou z volného pohybu osob a věcí v rámci schengenského prostoru. SIS je sdílená mezinárodní databáze na podporu kontroly vnějších hranic i hranic v rámci společného vnitřního prostoru. Tato databáze obsahuje záznamy o nežádoucích, pohřešovaných, obžalovaných a trestně stíhaných osobách, zcizených majetcích a předmětech. Osoby, které jsou uvedeny v databázi SIS, nebudou do Schengenského prostoru vpuštěny.

Země, která používá SIS, odpovídá za její provoz, řízení a údržbu. Záznamy, které vloží do tohoto systému jsou k dispozici v reálném čase ve všech zemích. Záznamy v SIS neobsahují jen informace o konkrétní věci nebo osobě, ale uvádí se tam jak postupovat, pokud se záznam k osobě nebo věci objeví.

Za tento systém odpovídá Evropská komise. Hodnotí, dohlíží a provádí úkony týkající se fungování SIS a SIRENE. Agentura EU pro rozsáhlé informační systémy odpovídá za provozní řízení těchto systémů.

SIRENE – je zkratka pro Supplementary Information Request at National Entry (žádost o doplňující informace u vnitrostátních záznamů). V každé zemi,

kteřá používá SIS, je zřícena vnitrostátní centřála SIRENE, kteřá je v provozu 24 hodin denně 7 dní v týdnu a odpovídá za výměnu informací a koordinaci činností souvisejících se záznamy v SIS.²⁰

SIRENE například poskytuje doplňující informace o záznamech, dohlíží na správnost údajů a záznamů, navazuje kontakt se zemí, kteřá pořídila záznam a našla shodu, potvrzuje záznamy o osobách, kteřé jsou hledané a mají být zatčeny atd.

Schengenský informační systém druhé generace (SIS II)

Druhá generace Schengenského informačního systému (SIS II) byla spuštěna 9. dubna 2013. SIS II slouží především při pátrání po osobách a věcech, umožňuje snadnou výměnu informací mezi orgány hraniční kontroly jednotlivých států, celními a policejními orgány. Je technicky vspělejší než generace SIS. Disponuje lepšími funkcemi, zejména možností zadávat biometrické údaje (otisk prstů a fotografie). Je vybaven novým typem záznamů, kteřé obsahují informace o krádežích, má možnost propojit různé záznamy, jako například záznamy o osobách a vozidlech. Systém rovněž obsahuje přísnější záruky a pravidla pro ochranu osobních údajů.

Zřízení, provoz a užívání systému SIS II je upraveno Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozování a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II). Toto nařízení upravuje vedení záznamů o státních příslušnících třetích zemí za účelem odepření vstupu (dále jen nařízení o SIS II) a rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2007/533/SVV ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozování a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II), kteřé upravuje vedení ostatních kategorií údajů.

Nařízení a rozhodnutí o SIS II nahradily ustanovení hlavy IV (s výjimkou čl. 102) Schengenské prováděcí úmluvy, na jejichž základě byl zřízen původní SIS.

---

²⁰Home affairs.ec.europa.eu: *Evropská komise, Schengenský informační systém, Spolupráce SIRENE* [online]. [cit. 12. 1. 2023] Dostupné z: https://homeaffairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-information-system/sirene-cooperation_cs.

Nařízení a rozhodnutí o SIS II jsou doplněny nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1986/2006 ze dne 20. prosince 2006 o přístupu subjektů odpovědných za vydávání osvědčení o registraci vozidel v členských státech k Schengenskému informačnímu systému druhé generace (SIS II).²¹

SIS II obsahuje více než 46 milionů záznamů. Jsou to především záznamy o odcizených nebo ztracených dokladech. Prostřednictvím SIS II se daří hledané a pohřešované osoby rychle vyhledat. V okamžiku spuštění SIS II skončil provoz SIS první generace. Tím pádem na něj přešla komunikace centrální SIRENE.

Vízový informační systém (VIS)

Tímto systémem členské státy zadávají, vyhledávají a aktualizují informace o vízech elektronickou cestou. Je to databázový elektronický systém, který shromažďuje všechny informace o žadatelích o víza včetně biometrických údajů. Účelem tohoto systému je zlepšení společné vízové politiky, usnadnění kontrol na hraničních přechodech na vnějších hranicích schengenského prostoru a současně napomáhá s určením totožnosti každé osoby, která by chtěla vstoupit do schengenského prostoru. Dále pak stanovuje podmínky a postupy pro výměnu údajů v žádostech o udělení krátkodobých víz do 90 dnů pobytu, tzv. schengenských víz.

Evropský systém pro porovnání otisků prstů žadatelů o azyl (Eurodac)

Je systémem pro srovnání otisků prstů u žadatelů, kteří žádají o azyl a systémem pro evidenci otisků prstů osob, které jsou zadrženy v souvislosti s nezákonným překročením vnějších hranic schengenského prostoru. Otisky prstů se odebírají u osob starších 14 let a tyto otisky se musí do 72 hodin předat do databáze Eurodac. Otisky prstů se mažou v případě, pokud žadatelé o azyl získají občanství některého členského státu.

---

²¹ Uoou.cz: *Úřad pro ochranu osobních údajů, Schengen*, [online] [cit. 17. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/sis-schengensky-informacni-system/ds-3280/archiv=0&p1=1887>.

Evropský systém kontroly hranic (EUROSUR)

Tento systém pomáhá členským státům omezit počet státních příslušníků třetích zemí, kteří nelegálně vstupují do schengenského prostoru. Jeho cílem je předcházet přeshraniční trestní činnosti a nedovolenému přistěhovalectví.

6.2 Právní úprava návratové praxe v ČR

Prameny práva a legislativa na území ČR vycházejí z národních zákonů a vyhlášek, týkajících se například oblasti pobytu cizinců na území ČR, trestního práva, ochrany státních hranic, zaměstnanosti. ČR však musí také dostát svým závazkům plynoucím z členství v EU, kde je ČR vázána mezinárodním právem a závazky, které jsou upraveny v nařízení Evropského parlamentu.

Co se týká návratové politiky v ČR, je základním dokumentem již výše zmíněná Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

Do české právní úpravy byla tato návratová směrnice transformována roku 2010 a vložena do cizineckého zákona v §50a, §123a a §123b a do §54a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Prioritou ČR a celé EU v oblasti migrace je efektivní navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetí země do země jejich původu. Vždy se dává přednost **dobrovolnému návratu** před **nuceným návratem**.

Dobrovolný návrat

Nelegální migranti mohou dobrovolně opustit schengenský prostor, aniž by byla země původu informována o jejich návratu. Tuto cestu uskutečňují ve stanovené lhůtě, sami, bez doprovodu Policie ČR nebo jiných státních orgánů. Návrat probíhá letecky, nebo pozemní cestou, podle toho, kde je jeho země původu. Pokud z nějakého závažného důvodu nelze opustit dobrovolně dané území, může být původně stanovená lhůta pro dobrovolné opuštění prodloužena. Prodloužení lhůty k dobrovolnému opuštění území není nárokovatelné, hlavně tehdy, pokud hrozí, že se osoba bude skrývat nebo představuje hrozbu pro veřejný pořádek, veřejnou nebo národní bezpečnost, případně existuje důvodné podezření, že bude žádost o oprávněný pobyt této osoby zamítnuta.

Nucený návrat

K nucenému návratu se přistupuje v okamžiku, kdy cizinec nechce využít dobrovolný návrat. Tento návrat je v přítomnosti Policie ČR, která ho eskortuje na hraniční přechod ČR nebo do země původu.

Většina zajištěných cizinců, kteří by měli být navraceni (deportováni), avšak z důvodů nemožnosti jejich identifikace – cizinci nevlastní cestovní doklady a nespolupracují při své identifikaci – či nemožnosti donutit příslušný stát k převzetí svého občana, navracena není a zůstává na území ČR. Jelikož maximální doba zajištění v zařízení pro zajištění cizinců je 180 dní, jsou pak propouštěni na svobodu. Takto jsou někteří cizinci prakticky nevyhostitelní, čehož mohou zneužívat – motivace k rozhodnutí k dobrovolnému návratu je tímto také snížena.²²

6.2.1 Stanovení povinnosti opustit území ČR a členských států EU

Rozhodnutí o povinnosti opustit území ČR nebo území členských států EU je uvedeno v § 50a cizineckého zákona.

Policie ČR vydá cizinci rozhodnutí o povinnosti opustit území ČR v případě:

- a) neoprávněně vstoupil nebo pobýval na území a má být předán podle mezinárodní smlouvy sjednané s jiným členským státem EU přede dnem 13. ledna 2009; totéž platí i pro cizince, který má být předán podle přímo použitelného předpisu EU a kterému je umožněno dobrovolné vycestování,
- b) je držitelem platného oprávnění k pobytu vydaného jiným členským státem EU a na území pobývá neoprávněně; to neplatí, pokud by cizinec mohl při pobytu na území ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek, nebo
- c) je držitelem platného oprávnění k pobytu vydaného jiným členským státem EU a na území pobývá neoprávněně, u něhož nebyly shledány důvody pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění nebo pokud by důsledkem

---

²² MVCR.cz: *Programy a strategie členských států EU podporující asistovaný návrat a reintegraci do třetích zemí, Evropská migrační síť 2009* [online]. [cit. 27. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.emncz.eu/wp-content/uploads/2020/12/58.pdf>.

rozhodnutí o správním vyhoštění byl nepřiměřený zásah do jeho soukromého a rodinného života.²³

Toto rozhodnutí vydá Policie ČR:

- a) cizinci, který je starší 15 let a podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu nevyužil dobrovolný návrat v případě, že bylo zastaveno řízení o udělení mezinárodní ochrany z důvodu neposkytnutí potřebných údajů k podané žádosti, nebo nevycestoval po ukončení řízení ve věci mezinárodní ochrany, nebo po ukončení lhůty uvedené ve výjezdním příkazu, nebo pokud nebyl výjezdní příkaz udělen,
- b) cizinci, který není držitelem platného oprávnění k pobytu vydaném jiným členským státem EU a na území pobývá neoprávněně, u kterého by vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění byl narušen soukromý a rodinný život, nebo u něhož nebyly shledány důvody pro zahájení řízení o správním vyhoštění.

V rozhodnutí je uvedena doba k vycestování z území členských států. Tato doba může být v rozmezí 7–60 dní. V případě, že nastane situace, kdy z určitých důvodů nelze tento termín dodržet, je určena nová doba k vycestování, a to nejdéle na 180 dnů.

6.2.2 Správní vyhoštění

V § 118 odst. 1 cizineckého zákona se stanoví, co se rozumí správním vyhoštěním a v odst. 2,3,4 je uvedena doba k vycestování a jsou zde uvedeny maximální lhůty pro dobu zákazu vstupu na území členských států EU.

Správní vyhoštění je ukončení pobytu cizince na území členských států EU, u kterého se stanoví doba k vycestování z tohoto území a doba, kdy není možný vstup cizince na toto území. Policie ČR ve vydaném rozhodnutí o správním vyhoštění cizince určí dobu, po kterou neumožní cizinci vstoupit na území členských států EU.

Doba k vycestování je v rozmezí 7-60 dnů. V některých případech může být doba k vycestování kratší než 7 dní, a to z důvodu důvodného podezření, že by

---

²³ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění, § 50a.

mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, nebo by cizinec mohl narušovat veřejný pořádek.

Pokud je cizinec zajištěn, začíná tato doba běžet ode dne ukončení zajištění. Udělením rozhodnutí o správním vyhoštění se stanovuje lhůta, po kterou nesmí na našem území pobývat.

Druhy správního vyhoštění:

- správní vyhoštění z přechodného pobytu na území dle § 119 cizineckého zákona,
- správní vyhoštění cizince s povolením k trvalému pobytu dle § 120 cizineckého zákona.

Správní vyhoštění z přechodného pobytu na území

Po vydaném rozhodnutí o správním vyhoštění cizince pobývajícího přechodně na území, nelze tomuto cizinci umožnit vstup na území členských států EU. Cizinec je zařazen do informačního systému států EU.

- až na 10 let – v případě, že by cizinec mohl při pobytu na daném území ohrozit bezpečnost státu nebo pokud je nebezpečí, že by mohl závažně narušovat veřejný pořádek,
- až na 5 let – pokud má cizinec padělaný doklad, kradený či neplatný, pokud nemá platné oprávnění k pobytu, nepodrobí-li se na výzvu policie kontrole, nebo překročí státní hranice v úkrytu či mimo hraniční přechod a opakovaně porušuje právní předpis,
- až na 3 roky – pokud je cizinec na daném území zaměstnán bez platného oprávnění k pobytu, nebo k povolení zaměstnání, pokud nemá platné vízum a pokud by mohl ohrozit závažným způsobem veřejné zdraví.

Správní vyhoštění cizince s povolením k trvalému pobytu

Policie ČR vydává rozhodnutí o správním vyhoštění cizince s povolením k trvalému pobytu a určuje dobu, po kterou není cizinci umožněn vstup na území členských států EU.

- až na 10 let – pokud by cizinec mohl při pobytu na daném území ohrozit bezpečnost státu a mohl by závažně narušovat veřejný pořádek,
- až na 3 roky – může být stanoveno, pokud cizinec nesplní povinnosti uložené zákonem.

6.2.3 Zajištění cizince za účelem řízení o správním vyhoštění

Zajištění cizince je svým způsobem zásah do jeho osobní svobody, a proto by jeho zajištění mělo být jednou z posledních možností v rámci řízení o správním vyhoštění cizince. Myšleno na to bylo i v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii ČR v § 27 a v cizineckém zákoně v § 124 a v § 129.

Zajištění cizince podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR²⁴

Policista je oprávněn zajistit cizince, jestliže

- se cizinec dopustil jednání, pro které lze pobyt na území ČR ukončit nebo zahájit řízení o správním vyhoštění,
- bylo zahájeno řízení o správním vyhoštění a policista zjistí důvod pro zajištění cizince podle jiného právního předpisu,
- cizinec má být podle vykonatelného rozhodnutí vyhoštěn, nebo
- je důvod se domnívat, že cizinec neoprávněně vstoupil na území ČR nebo zde neoprávněně pobývá.

O zajištění cizince podle výše uvedeného odstavce policista bez zbytečného odkladu informuje orgán, který rozhoduje o ukončení pobytu na území ČR nebo o správním vyhoštění. Policista je oprávněn cizince zajistit do doby, než tento orgán cizinci doručí rozhodnutí o ukončení pobytu.

Zajištění podle odstavce 1 může trvat nejdéle 24 hodin od okamžiku omezení osobní svobody. Zajištění podle odstavce 2 může trvat nejdéle 48 hodin od okamžiku omezení osobní svobody. Celková doba zajištění podle odstavců 1 a 2 nesmí být delší než 48 hodin od okamžiku omezení osobní svobody.

Zajištění cizince za účelem správního vyhoštění podle zákona o pobytu cizinců²⁵

Policie ČR je oprávněna zajistit cizince staršího 15 let, kterému bylo doručeno oznámení o zahájení řízení o správním vyhoštění, nebo již bylo pravomocně rozhodnuto o správním řízení anebo byl některým členským státem EU uložen zákaz vstupu u cizince, který:

- a) je nebezpečný a mohl by ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek,

²⁴ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v posledním znění, § 27.

²⁵ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění, § 124.

- b) mohl by zmařit nebo ztěžovat výkon rozhodnutí tím, že v řízení uvedl nepravdivé údaje o své osobě
- c) v době stanovené v rozhodnutí neopustil území,
- d) porušil závažným způsobem povinnosti uložené v rozhodnutí o uložení zvláštního opatření za účelem vycestování, nebo
- e) je evidován v některém informačním systému.

Prvním úkonem v řízení o zajištění cizince je vydání rozhodnutí. V rozhodnutí je uvedena doba trvání zajištění. Tato doba se odvíjí od jednotlivých případů. Zohledňují se nezletilí cizinci bez doprovodu, rodiny, či jiné osoby s dětmi. Policie je oprávněna dobu trvání prodloužit, a to i opakovaně. Odvolání, obnova řízení ani přezkumné řízení nejsou přípustné.

Nezletilému cizinci bez doprovodu je ustanoven opatrovník, kterého policie vyrozumí a poučí ho o jeho úkolech.

Zajištění cizince za účelem jeho předání nebo průvozu podle zákona o pobytu²⁶

Nelze-li účinně uplatnit zvláštní opatření za účelem vycestování, policie zajistí na dobu nezbytně nutnou cizince, který neoprávněně pobýval nebo vstoupil na území členských států EU, nebo který je provážen a jeho průvoz nelze z určitých důvodů bez nutné zastávky dokončit. Policie o této skutečnosti sepíše záznam, který obsahuje osobní údaje o cizinci, datum, čas, místo a důvod zajištění. V případě, kdy nelze dokončit předání nebo průvoz cizince do 48 hodin u pozemní cesty a do 72 hodin u letecké cesty od jeho zajištění, vydá policie za účelem jeho předání nebo průvozu rozhodnutí. Odvolání, obnova řízení ani přezkumné řízení nejsou přípustné.

Policie rozhodne o zajištění cizince za účelem jeho předání pouze pokud hrozí nebezpečí útěku.

Vážnými předpoklady k nebezpečí útěku je neoprávněný pobyt cizince na území členského státu EU, vyhýbání se předání do státu vázaného přímo použitelným předpisem EU v dřívější době, někdejší pokus o útěk anebo zjevný úmysl nerespektovat pravomocné rozhodnutí o přemístění do státu vázaného přímo použitelným předpisem EU.

---

²⁶ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění, § 129.

Policie je oprávněna zajistit nezletilého cizince bez doprovodu, pouze je-li důvodné nebezpečí, že by mohl ohrozit bezpečnost státu či závažným způsobem narušit veřejný pořádek, a je-li to v jeho zájmu v souladu s Úmluvou o právech dítěte.

Policie je oprávněna v případě důvodné pochybnosti, že jde o nezletilého cizince bez doprovodu, takového cizince zajistit do doby, než je zjištěn jeho skutečný věk. Policie zahájí úkony ke zjištění věku nezletilého cizince bez doprovodu bezodkladně po jeho zajištění. Odmítne-li nezletilý cizinec bez doprovodu provedení úkonů ke zjištění věku, hledí se na něj jako na zletilého cizince. Pokud výsledky zjišťování věku nejsou průkazné, hledí se na cizince jako na nezletilého cizince bez doprovodu.

O možnosti provedení úkonů ke zjištění věku, o způsobu a důsledcích jejich provedení a následcích jejich odmítnutí informuje policie nezletilého cizince bez doprovodu v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět.

Policie v rozhodnutí o zajištění stanoví dobu trvání zajištění s přihlédnutím k předpokládané složitosti přípravy předání nebo průvozu cizince. Je-li to nezbytné k pokračování přípravy předání nebo průvozu, je policie oprávněna dobu trvání zajištění prodloužit, a to i opakovaně. V řízení o prodloužení doby trvání zajištění cizince za účelem předání nebo průvozu je vydání rozhodnutí prvním úkonem v řízení. Odvolání, obnova řízení ani přezkumné řízení nejsou přípustné.

Policie je povinna jednat tak, aby byl cizinec předán nebo byl průvoz cizince územím dokončen v nejbližším možném termínu ode dne zajištění.

Zajištění podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu²⁷

Bylo-li řízení ve věci mezinárodní ochrany zastaveno z důvodů neposkytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany, může být cizinec policií zajištěn za účelem jeho vycestování z území.

Cizinec je povinen z území vycestovat ve lhůtě stanovené ve výjezdním příkazu podle tohoto zákona nebo zvláštního právního předpisu; nebyl-li mu

---

²⁷ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, v posledním znění, § 54 odst. 1.

výjezdni příkaz udělen, do 30 dnů ode dne pravomocného ukončení řízení ve věci mezinárodní ochrany.

Zařízení pro zajištění cizinců²⁸

Rozhodnutí o zajištění cizince se zpravidla vykonává v zařízení pro zajištění cizinců (dále jen zařízení). Zařízení slouží k omezení svobody cizinců na základě vydaného rozhodnutí o zajištění, které vydává Policie ČR nebo Ministerstvo vnitra ČR. Provoz zařízení zajišťuje Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR. Policie ČR zajišťuje vnější ochranu objektu. Zařízení se dělí na dvě části. Jedna je část s mírným režimem zajištění, která je tvořena ubytovací místností, společným sociálním a kulturním prostorem, kde se mohou cizinci volně pohybovat. Druhá část s přísným režimem zajištění je tvořena ubytovací místností a prostorem, který je určený pro vycházky. Tento prostor je oddělen od částí s mírným režimem.

Při umístění do zařízení nebo neprodleně po něm je cizinec seznámen s vnitřním řádem zařízení a s jeho právy a povinnostmi, které se vztahují k pobytu v zařízení. Toto seznámení je provedeno v mateřském jazyce, nebo v jazyce, kterému cizinec rozumí.

Cizinec je povinen dodržovat vnitřní řád zařízení a řídit se pokyny správy uprchlických zařízení.

Cizinec má právo na poskytnutí lůžka, skříňky, kam si může uložit osobní věci, poskytnutí stravy, základních hygienických potřeb, nepřetržitý osmihodinový spánek, může přijímat návštěvy, odesílat a přijímat korespondenci. Provozovatel zařízení zajistí lékařskou prohlídku zajištěného cizince.

6.2.4 Zvláštní opatření za účelem vycestování cizince z území

Zvláštní opatření za účelem vycestování cizince z území je uvedeno v zákoně o pobytu cizinců v § 123b.

Mezi zvláštní opatření za účelem vycestování cizince z území můžeme zařadit povinnost cizince ohlásit Policii ČR adresu místa pobytu a na té se zdržovat. Pokud se adresa místa pobytu změní, je povinnost tuto změnu oznámit následující

---

²⁸ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění, §130-150.

pracovní den po přestěhování Policii ČR a na tomto místě se v danou hodinu zdržovat z důvodu provedení pobytové kontroly. Dále mezi zvláštní opatření za účelem vycestování cizince z území patří složení finančních prostředků ve výši nákladů spojených se správním vyhoštěním.

Zvláštní opatření je možné uložit, pokud je předpoklad, že by cizinec mohl zmařit nebo ztěžovat průběh řízení, který se týká vycestování cizince. Může to být neprokázání totožnosti, adresy pobytu, kde se zdržuje, nebo se nedostavil na předvolání Policie ČR. Další důvod uložení zvláštního opatření je, že v době stanovené v rozhodnutí, jehož předmětem je jeho vycestování, nevycestuje.

O druhu a způsobu výkonu zvláštního opatření rozhoduje Policie ČR, která vždy zkoumá, zda nebude ohrožen výkon správního vyhoštění a dbá na to, aby v případě uložení tohoto omezení nedošlo k omezení soukromého a rodinného života cizince. Pokud se jedná o nezletilého cizince bez doprovodu nebo o cizince, u kterého je zřejmé, že má v úmyslu neoprávněně vstoupit na území jiného smluvního státu, Policie ČR toto zvláštní opatření za účelem vycestování neuloží.

Rozhodnutí o uložení zvláštního opatření je obvykle součástí rozhodnutí o správním vyhoštění nebo u rozhodnutí o povinnosti opustit území členských států EU. Odvolání proti výroku o uložení zvláštního opatření nemá odkladný účinek. Pokud cizinec poruší povinnost uloženou v rozhodnutí, Policie ČR takového cizince zajistí.

6.2.5 Dobrovolné návraty

Aby se docílilo dobrovolného opuštění, poskytuje Evropský návratový fond finanční podporu, právní pomoc a poradenství při navracení. ČR preferuje dobrovolný návrat a snaží se migranty finančně podpořit příspěvkem na cestu zpět. S tím počítá cizinecký zákon v § 123a a zákon č. 325/1999 Sb. o azylu §54a.

Úhrada nákladů spojených s dobrovolným návratem²⁹

Je uvedeno, že na základě písemné žádosti cizince podané ministerstvu nebo Policii ČR může ministerstvo nést náklady spojené s dobrovolným návratem tohoto

---

²⁹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění, § 123a.

cizince do státu, jehož je občanem, nebo do jiného státu, který cizinci umožní vstup na své území, jde-li o cizince,

- který je zajištěn za účelem správního vyhoštění,
- kterému byla rozhodnutím o správním vyhoštění nebo rozhodnutím o povinnosti opustit území nebo území členských států EU stanovena doba k vycestování,
- který na území pobývá bez platného oprávnění k pobytu, pokud se osobně dostavil na policii, hodlá dobrovolně opustit území a bylo mu následně vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění nebo rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo území členských států EU, nebo
- u kterého došlo ke zrušení nebo uplynutí platnosti dlouhodobého víza, k zamítnutí žádosti o vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, ke zrušení nebo zániku platnosti povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, ke zrušení přechodného pobytu občana EU nebo ukončení přechodného pobytu rodinného příslušníka občana EU, a který na území pobývá na základě výjezdního příkazu uděleného podle § 50 odst. 1 písm. b), vykonává trest odnětí svobody nebo mu byl uložen trest vyhoštění.

Cizinec je povinen ministerstvu dodatečně uhradit přepravní náklady v poloviční výši.

Ministerstvo může nést náklady spojené s dobrovolným návratem cizince na základě jeho žádosti podle výše uvedené odstavce:

- v době zajištění cizince v zařízení po nabytí právní moci rozhodnutí o správním vyhoštění, nebo rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo území členských států EU,
- po nabytí právní moci rozhodnutí o
  - správním vyhoštění nebo rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo území členských států EU za podmínky, že dosud neuplynula doba k vycestování, nebo
  - zamítnutí žádosti o vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu nebo rozhodnutí o zrušení nebo ukončení oprávnění k pobytu výše uvedeného nebo po uplynutí platnosti nebo po zániku tohoto

oprávnění k pobytu, za podmínky, že cizinec na území pobývá alespoň na základě výjezdního příkazu.

- po nabytí právní moci rozsudku, kterým se cizinci ukládá trest vyhoštění.

O žádosti cizince o úhradu spojenou s dobrovolným návratem ministerstvo rozhodne bez zbytečného odkladu.

Dobrovolný návrat podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu ³⁰

Říká, že ministerstvo může nést náklady spojené s dobrovolným návratem buď v případě žadatele o udělení mezinárodní ochrany, který neposkytl údaje k podané žádosti ve stanoveném termínu, zpravidla do 15 dnů, ačkoliv k tomu byl příslušným ministerstvem vyzván (odst. 1, písm. a) nebo v případě cizince nebo žadatele o udělení mezinárodní ochrany na základě jeho písemné žádosti uplatněné do 15 dnů od zániku mezinárodní ochrany, nebo ode dne nabytí právní moci rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany nebo rozhodnutí soudu o žalobě proti uvedenému rozhodnutí nebo kasační stížnosti (odst.1, písm. b), a to v případech, že:

- a) cizinec nebo žadatel se vrátí do státu v kterém je státním občanem,
- b) cizinec nebo žadatel, u kterého nebylo zjištěno státní občanství, se vrátí do státu, kde měl trvalé bydliště,
- c) cizinec nebo žadatel se vrátí i do jiného státu, který není členským státem EU a neuplatňují se v něm její přímo použitelné předpisy.

V případě podle písmene c) se uplatňuje zvláštní zřetel na posouzení.

Poskytování služeb cizincům, kteří podali žádost, tedy služby přímo spojené se zdravotní péčí, ubytováním a stravováním, je možné do doby vycestování nebo vydání oznámení ministerstva, které náklady neuhradí. Ještě je nutno dodat, že se na cizince do zmiňované doby hledí jako na žadatele o udělení mezinárodní ochrany.

Žadatel o udělení mezinárodní ochrany, který vezme zpět podanou žalobu nebo kasační stížnost, může podat žádost o dobrovolný návrat. Toto je vymezeno pouze pro postup před nabytím právní moci rozhodnutí soudu u výše uvedeného písmene b).

---

³⁰ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, v posledním znění, § 54a.

6.3 Readmisní dohody

Readmisní dohody jsou uzavírány mezi zainteresovanými státy a upravují vzájemné předávání občanů jednoho státu, kteří neoprávněně vstoupili nebo neoprávněně pobývají na území státu druhého, do země jejich původu.³¹

EU v rámci společné migrační politiky věnuje pozornost řešení právě nelegální migrace.

Pro členské státy EU jsou readmisní dohody dobrým nástrojem k navracení osob neoprávněně pobývajících na jejich území. ČR se aktivně zapojuje do unijní návratové politiky, napomáhá a spolupodílí se při uzavírání unijních readmisních dohod s třetími zeměmi. Dříve se navracení nelegálních cizinců řešilo složitě prostřednictvím ambasádách, ale readmisní dohody nastavily jednoznačná a závazná pravidla pro navracení nelegálních migrantů.

Důvodem uzavírání readmisních dohod je řešení nelegální migrace, řešení návratové politiky a zjednodušení vízového režimu.

Dohody obsahují postupy:

- přebírání vlastních občanů smluvních stran,
- přebírání občanů třetích zemí,
- policejní průvozy,
- vyúčtování nákladů.³²

Každá dohoda obsahuje též tzv. prováděcí protokol, který obsahuje vzory tiskopisů, kontakt na odpovědné orgány, stanovuje místo předání osob apod.

Předání nelegálních migrantů je možné dvěma způsoby:

- neformální cestou – krátké předání do 48 hodin, pokud se cizinec přiznává k nedovolenému překročení hranice,
- formální cestou – předání více než 48 hodin, pokud cizinec zpochybňuje překročení hranic a je potřeba doložit další potřebné důkazy.

Readmisní dohody, jimiž je ČR vázána:

- Bilaterální readmisní dohody

---

³¹ Migraceonline.cz: *Readmisní smlouvy a jejich použití v České republice* [online]. [cit.10.1.2023] Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/readmisni-smlouvy-a-jejich-pouziti-v-ceske-republice>.

³² SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I.* 2021.Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, s 105. ISBN 978-80-7251-526-4.

- Readmisní dohody sjednané Evropským společenstvím, respektive EU
Bilaterální readmisní dohody se 17 státy: Arménií, Bulharskem, Chorvatskem, Kanadou, Kosovem, Maďarskem, Moldávií, Mongolskem Německem, Polskem, Rakouskem, Rumunskem, Slovenskem, Slovinskem, Švýcarskem, Vietnamem a Kazachstánem. K podpisu je připravena dohoda s vládou Republiky Uzbekistán.

Readmisní dohody sjednané Evropským společenstvím, respektive EU s 18 státy: Albánií, Arménií, Ázerbájdžánem, Běloruskem, Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou, Gruzii, Hong Kongem, Kapverdami, Macaem, Severní Makedonií, Moldávií, Pákistánem, Ruskem, Srbskem, Srí Lankou, Tureckem a Ukrajinou.

7 Aktuální stav na území ČR

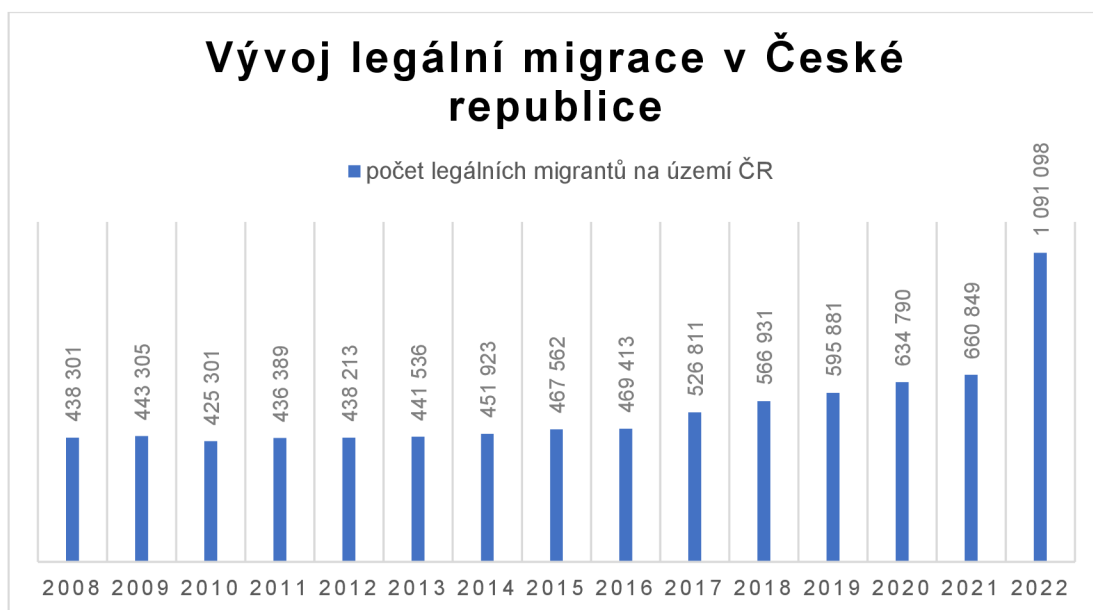
V posledních letech nelegální migrace výrazněji postihuje členské státy EU. Je proto důležité, aby každý členský stát EU měl vytvořenou právní legislativu, která se zabývá řešením problémů s nelegální migrací. Nelegální migrace s sebou přináší porušování právních předpisů a představuje bezpečnostní rizika nejen v EU, ale i v ČR. Díky nelegální migraci je narušena bezpečnost státu a je ohrožen vnitřní pořádek, proto jí ČR věnuje tolik pozornosti.

ČR a jiné státy EU byly v letech 2020 a 2021 z pohledu migrace ovlivněné pandemií COVID-19. ČR přijímala různá opatření, aby nedocházelo k nárůstu rizika dalšího přenosu onemocnění. Klíčovým opatřením v tomto ohledu bylo v červnu 2021 přijaté nařízení o Digitálním certifikátu EU COVID, které prostřednictvím harmonizace pravidel pro vydávání, ověřování a uznávání certifikátů o očkování a o testu napomohlo usnadnění mobility během pandemie.

Legální migrace

V roce 2022 počet cizinců na území ČR setrvale stoupal. Mohlo za to především vydávání dočasné ochrany státním příslušníkům Ukrajiny, kteří opustili svou zemi v důsledku ozbrojeného konfliktu. ČR v roce 2022 udělila nejvyšší počet dočasných ochrany v rámci EU v přepočtu na obyvatele. Bylo uděleno 473 216 dočasných ochrany.

Graf 1: Vývoj legální migrace v letech 2008-2022.

Zdroj 1: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021³³ a Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022.³⁴

Nelegální migrace

Pokud se jedná o nelegální migraci, bylo v ČR v období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2022 zajištěno 29 235 osob. Tranzitní nelegální migrace přes ČR vzrostla oproti roku 2021, kdy byl počet nelegálních migrantů 11 170, o 161,7 %.

Z pohledu státní příslušnosti se nelegální migrace dopouštějí nejčastěji občané Sýrie (20 981 osob, tj. 71,8 %), Ukrajiny (2 850 osob, tj. 9,7 %), Moldavska (1 010 osob, tj. 3,5 %), Turecka (772 osob, tj. 2,6 %) a Gruzie (309 osob, tj. 1 %).³⁵

Vliv na to měla zejména migrační vlna syrských uprchlíků, u kterých s ohledem na vnitropolitickou a bezpečnostní situaci v jejich státu, existuje překážka k vycestování, tzn. mezinárodní právo neumožňuje jejich navrácení zpět do domovského státu.

Současně s tím bylo v roce 2022 stíháno celkem 277 osob podílejících se na převaděčství. V roce 2021 jich bylo „jen“ 52. Meziroční nárůst tak činí 433 %.

³³ Mvcr.cz: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021 [online]. [cit. 10. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravy-osituaciv-oblastimigrace-a-integrace.aspx>

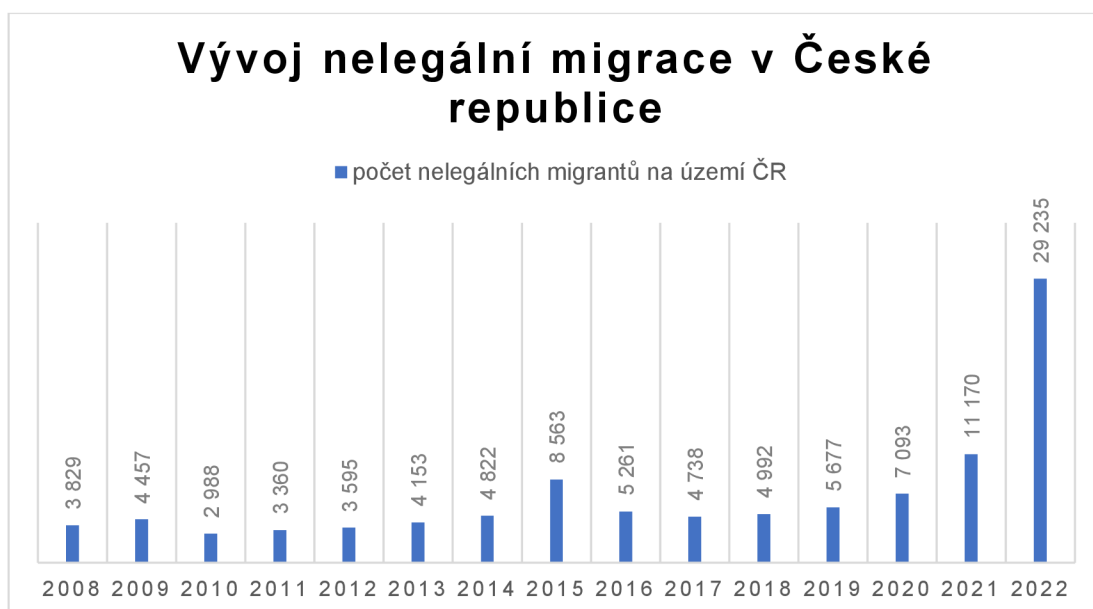
³⁴ Mvcr.cz: Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022 [online]. [cit. 21.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletnizpravy-osituaciv-oblastimigrace.aspx>.

³⁵ zivechebsko.cz: Tranzitní nelegální migrace přes naše území v loňském roce vzrostla o 161,7 %. Zajištěno celkem 29235. [online]. [cit. 23.1.2023]. Dostupné z: <https://zivechebsko.cz/2023/01/23/tranzitni-nelegalni-migrace-pres-nase-uzemi-v-lonskem-roce-vzrostla-o-1617-zjisteno-celkem-29-235/>.

Nejvíce zadržených převaděčů bylo 59 z Ukrajiny, následovalo 43 Syřanů, 38 Čechů, 14 Gruzínců a 13 Turků.³⁶

Většina občanů z třetích zemí směřuje do Evropy. ČR zůstává i nadále spíše tranzitní zemí, nikoli zemí cílovou. Z důvodu nárůstu nelegální migrace přes naše území, rozhodla vláda ČR dne 29. září 2022 o dočasném uzavření hranic a znovuzavedení kontrol na hraničních přechodech. Tento stav trval do 25. ledna 2023. Jednalo se o 27 hraničních přechodů a přibližně 250 km hranice. Do 31. prosince 2022 bylo zajištěno 9 404 osob (nelegálních migrantů) a 140 převaděčů.

Graf 2: Vývoj nelegální migrace v letech 2008-2022.

Zdroj 2: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021³⁷ a Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022.³⁸

Návraty

Jak jsem již uvedla výše, ČR má jako jednu z priorit v oblasti migrace navrácení nelegálních migrantů do země jejich původu. Ministerstvo vnitra ČR,

³⁶ Novinky.cz: *Nelegální migrace v ČR vzrostla o 160 procent, drtivá většina utečenců míří do dalších zemí.* [online]. [cit. 20.2.2023]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-narust-migrace-40420780>.

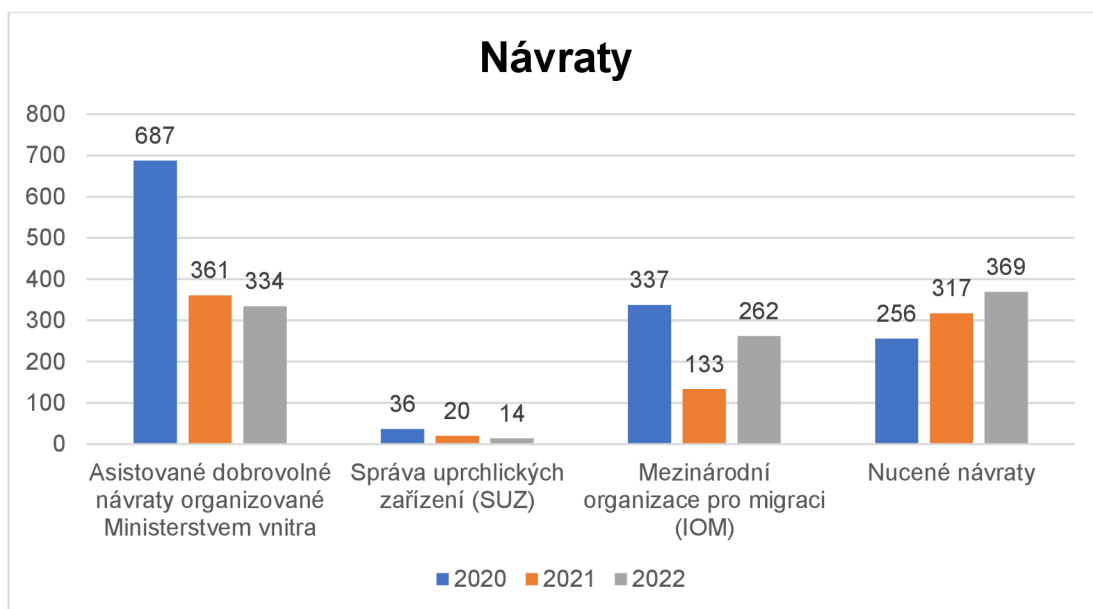
³⁷ Mvcr.cz: *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021* [online]. [cit. 10. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>

³⁸ Mvcr.cz: *Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022* [online]. [cit. 21.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Správa uprchlických zařízení a Mezinárodní organizace pro migraci se aktivně zapojují v programu dobrovolného navracení nelegálních migrantů. Pokud nelegální migranti nevyužijí dobrovolný návrat, připadá v úvahu jen návrat nucený. Ten se odehrává za asistence Policie ČR.

V roce 2022 odcestovalo z ČR do země původu v rámci programu asistovaných dobrovolných návratů organizovaných Ministerstvem vnitra celkem 334 osob. Správa uprchlických zařízení poskytla v roce 2022 asistenci při návratu 14 osob. Mezinárodní organizace pro migraci asistovala v roce 2022 u 262 návratů do země původu. V rámci nuceného návratu odcestovalo k 31. prosinci 2022 z ČR do země původu celkem 369 osob.³⁹

Graf 3: Návraty.

Zdroj 3: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021⁴⁰ a Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022.⁴¹

Rozhodnutí o správním vyhoštění

V rámci posledních 10 let byl vývoj počtu cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění různorodý. V letech 2012–2014 byl počet

³⁹ Mvcr.cz: Čtvrtletní zpráva o migraci, IV.2022 [online]. [cit. 12. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

⁴⁰ Mvcr.cz: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021 [online]. [cit. 10. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>.

⁴¹ Mvcr.cz: Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022 [online]. [cit. 21.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

cizinců s vydaným rozhodnutím stabilní, jejich roční počet se pohyboval v průměru kolem 2 000 osob. V roce 2015 došlo k výraznému nárůstu počtu (3 009 osob) a tento zvyšující se trend pokračoval i v roce 2016 (3 539 osob). K markantnímu zvýšení poté došlo v roce 2017 (5 119 osob) a zvyšující se trend pokračoval. V roce 2019 byl evidován dosud nejvyšší počet od roku 2008 (prosinec 2007 vstup ČR do Schengenu), a to 7 067 osob. V roce 2020 došlo k poklesu počtu, kdy důvodem byla přijatá opatření proti šíření nemoci covid-19, a tento pokles pokračoval i v roce 2021. V roce 2021 bylo evidováno celkem 4 987 cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění, což ve srovnání s předchozím rokem představuje pokles o 1 398 osob (tj. -21,9 %).⁴²

Graf 4: Počet cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění v ČR za rok 2011-2022.

Zdroj 4: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021⁴³ a Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022.⁴⁴

⁴² Mvcr.cz: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021 [online]. [cit. 10. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>.

⁴³ Mvcr.cz: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021 [online]. [cit. 10. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>.

⁴⁴ Mvcr.cz: Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022 [online]. [cit. 21.2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

8 Praktická část – kvantitativní výzkum

8.1 Cíl výzkumu

Praktickou část jsem zpracovala na základě kvantitativního průzkumu. Použila jsem sběr dat z dotazníkového šetření. Cílem mého průzkumu bylo zjistit, jak lidé v ČR vnímají nelegální migraci a jejich názor na řešení této problematiky.

8.2 Charakteristika dotazníku

Dotazníkové šetření bylo prováděno elektronickou formou. Dotazník byl vyhotoven na internetovém portále survio.com, který jsem rozeslala po sociálních sítích běžným občanům a laické veřejnosti.

Dotazník se skládá ze 14 otázek. Otázky č. 1–4 jsou zaměřené na samotné respondenty. Zjišťovala jsem jejich pohlaví, věk, jejich nejvyšší dosažené vzdělání a jejich bydliště. Otázky č. 5–14 byly zaměřeny na znalost základních pojmů týkající se nelegální migrace, návrhy opatření ke snížení počtu nelegálních migrantů, otázky, zda je nelegální migrace hrozbou pro EU a řešení migrační politiky. V dotazníku je 12 otázek s výběrem pouze jedné možné odpovědi, 2 otázky byly s možností jedné nebo více odpovědí.

Obrázek 1: Vstupní stránky do dotazníku – přihlášení.

Čeština ▾

Už máte účet? [Přihlášení](#)

survio

Vytvářejte skvělé dotazníky, sbírejte přesná data a rozhodujte se správně.

E-mail

@

Heslo

[Vytvořte si dotazník - je zdarma](#)

Žádné kreditní karty.

[Rezervovat demo](#)

Zdroj 5: <https://my.survio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>

8.3 Složení respondentů a jejich počet

Dotazník byl rozeslán 100 respondentům ve věku od 18 let, různého vzdělání a společenského statusu. Dotazník vyplnili všichni oslovení respondenti.

8.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Seznam otázek a výsledky odpovědí.

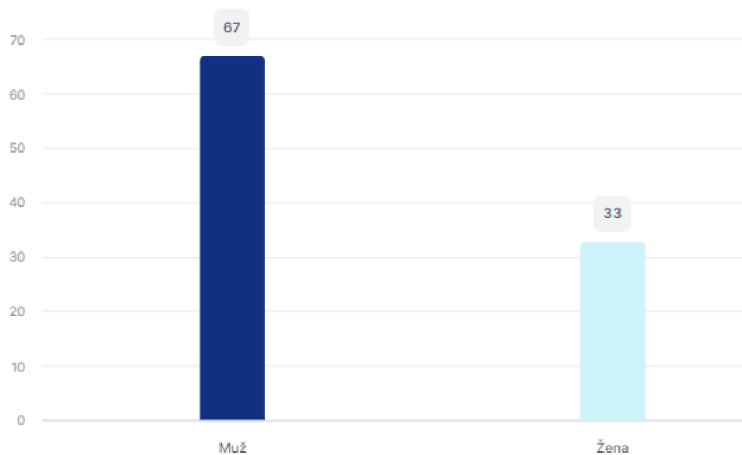
Otázka č. 1: Jakého jste pohlaví?

Tabulka č. 1. Pohlaví respondenta.

Pohlaví	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
Muž	67	67 %
Žena	33	33 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 2: Grafické znázornění pohlaví respondenta.

1. Jakého jste pohlaví?

Zdroj 6: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 1: První otázkou bylo zjištěno, že větší zastoupení měli muži **67 (67 %)**, žen odpovědělo **33 (33 %)**.

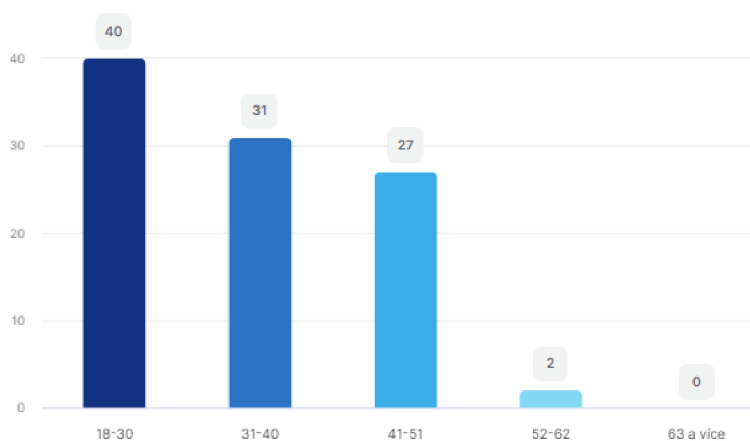
Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

Tabulka č. 2. Věk respondenta.

Věk	Absolutní hodnota	Relativní hodnota v (%)
18-30 let	40	40 %
31-40 let	31	31 %
41-51 let	27	27 %
52-62 let	2	2 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 3: Grafické znázornění věku respondenta.

2. Kolik je Vám let?

Zdroj 7: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 2: Dle získaných dat je zřejmé, že nejvíce dotázaných bylo ve věku mezi 18–30 lety v počtu **40 (40 %)** respondentů, mezi 31–40 lety bylo v počtu **31 (31 %)** respondentů, mezi 41–51 lety bylo **27 (27 %)** respondentů a mezi 52–62 lety byly **2 (2 %)** respondenti. Starší 63 let ze dotazníku nezúčastnili.

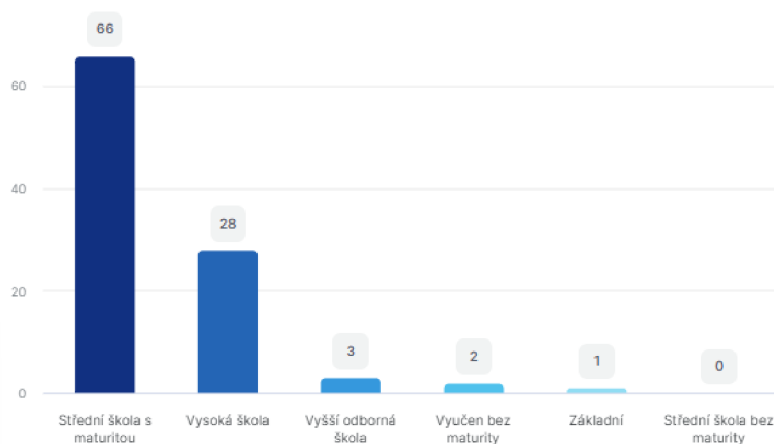
Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka č. 3. Nejvyšší dosažené vzdělání.

Nejvyšší dosažené vzdělání	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
Základní	1	1 %
Vyučen bez maturity	2	2 %
Střední škola s maturitou	66	66 %
Vyšší odborná škola	3	3 %
Vysoká škola	28	28 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 4: Grafické znázornění nejvyššího dosaženého vzdělání.

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Zdroj 8: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 3: Nejvíce respondentů má v počtu **66 (66 %)** střední vzdělání, které ukončili maturitou. Druhou nejpočetnější skupinou jsou osoby s vysokoškolským vzděláním v počtu **28 (28 %)** respondentů. Osoby s vyšší odbornou školou jsou v počtu **3 (3 %)** respondenti. Osoby, kteří zakončili studium výučním listem jsou **2 (2 %)** a **1 (1 %)** respondent má pouze základní vzdělání.

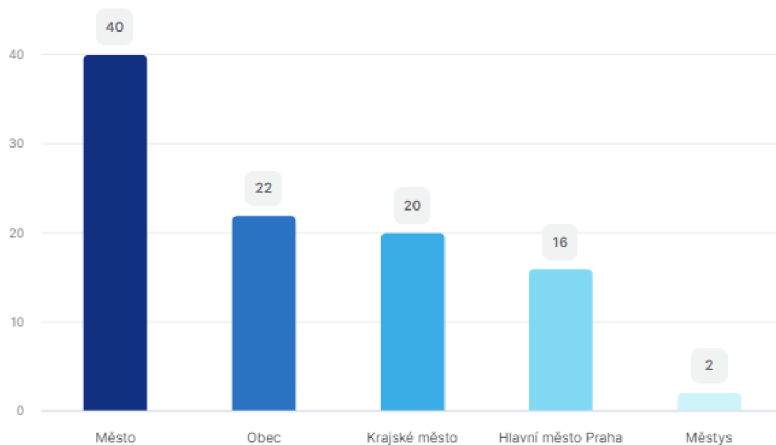
Otázka č. 4: Místo, kde trvale žijete?

Tabulka č. 4. Místo bydliště respondenta.

Místo bydliště	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
Obec	22	22 %
Městys	2	2 %
Město	40	40 %
Krajské město	20	20 %
Hlavní město Praha	16	16 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 5: Grafické znázornění místa bydliště respondenta.

4. Místo kde trvale žijete?

Zdroj 9: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 4: Nejvíce osob, kteří vyplnili dotazník bydlí ve městě v počtu **40 (40 %)** respondentů. **22 (22 %)** osob žije v obci, v krajském městě žije **20 (20 %)** osob a v hlavním městě žije **16 (16 %)** respondentů. Pouze **2 (2 %)** osoby žijí v městysu.

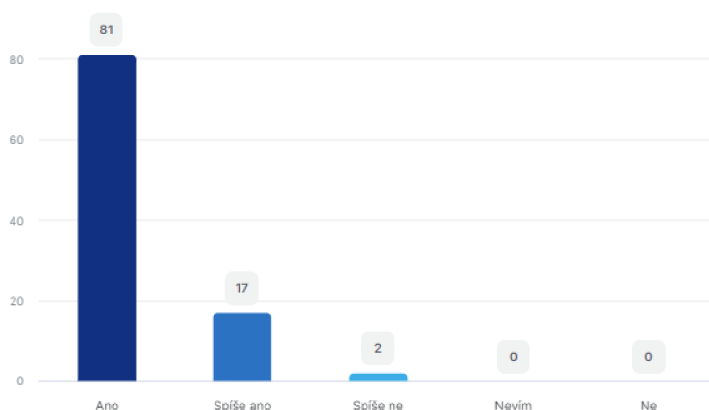
Otázka č. 5: Když s řekne „nelegální migrace“ víte, co tento pojem znamená?

Tabulka č. 5. Pojem nelegální migrace.

Pojem nelegální migrace	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
Ano	81	81 %
Spíše ano	17	17 %
Spíše ne	2	2 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 6: Grafické znázornění pojmu nelegální migrace.

5. Když se řekne „nelegální migrace“, víte, co tento pojem znamená?

Zdroj 10: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 5: Tato otázka byla zaměřena na znalost pojmu nelegální migrace. Většina dotázaných osob v počtu **81 (81 %)** odpovědělo, že pojem nelegální migrace je jim známá. **17 (17 %)** dotázaných respondentů odpovědělo, že „*Spíše ano*“, co tento pojem znamená. Jen **2 (2 %)** dotázaných odpověděli, že „*Spíše neví*“.

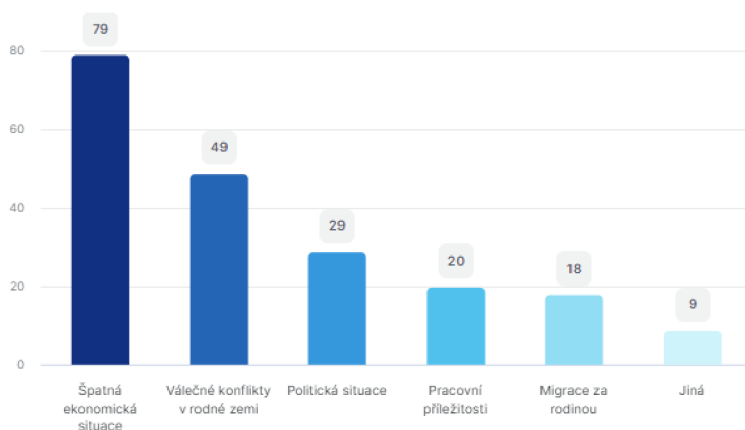
Otázka č. 6: Jaká je podle Vás hlavní příčina nelegální migrace?

Tabulka č. 6. Příčina nelegální migrace.

Příčina nelegální migrace	Absolutní hodnota
Válečné konflikty v rodné zemi	49
Politická situace	29
Špatná ekonomická situace	79
Pracovní příležitosti	20
Migrace za rodinou	18
Jiná	9
Celkem odpovědí	204

Obrázek 7: Grafické znázornění příčiny nelegální migrace.

6. Jaká je podle Vás hlavní příčina nelegální migrace?

Zdroj 11: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor otázky č. 6: Tato otázka měla možnost označit jednu nebo více odpovědí. V této otázce byly nabídnuty některé příčiny, které vedou k nelegální migraci. Nejvíce respondentů se přiklání, že příčinou je „Špatná ekonomická situace“ v zemi jejich původu. Tuto odpověď uvedlo **79** respondentů. **49** dotázaných uvedlo, že hlavní příčina jsou „Válečné konflikty v dané zemi“. „Politickou situaci“ uvedlo **29** dotázaných a jako hlavní příčinu uvedlo **20** dotázaných „Pracovní příležitosti“. „Migraci za rodinou“ uvedlo jen **18** osob. Odpověď „Jiná“ odpovědělo **9** dotázaných.

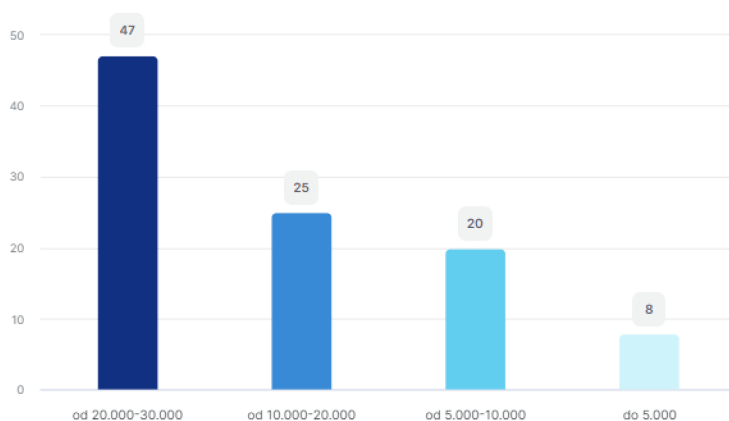
Otázka č. 7: Jaký byl podle Vás počet nelegálních migrantů v roce 2022 na území ČR?

Tabulka č.7. Počet nelegálních migrantů.

Počet nelegálních migrantů	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
20 000-30000	47	47 %
10 000-20 000	25	25 %
5 000-10 000	20	20 %
do 5 000	8	8 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 8: Grafické znázornění počtu nelegálních migrantů.

7. Jaký byl podle Vás počet nelegálních migrantů v roce 2022 na území ČR?

Zdroj 12: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 7: Touto otázkou jsem chtěla získat od dotázaných respondentů odpověď, kolik si myslí, že byl v roce 2022 počet nelegálních migrantů na území ČR. Dala jsem možnost rozpětí a vybrané osoby si mohly vybrat jednu odpověď. Dotázaní respondenti si myslí, že mezi 20 000–30 000 bylo **47 (47 %)** nelegálních migrantů. **25 (25 %)** dotázaných si myslí, že je to mezi 10 000–20 000 nelegálních migrantů. **20 (20 %)** osob má dojem, že je to mezi 5 000–10 000 a pouze **8 (8 %)** respondentů si myslí, že je to do 5 000 nelegálních migrantů.

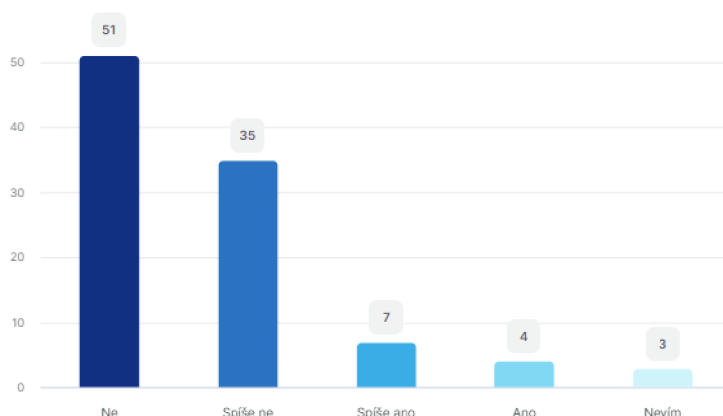
Otázka č. 8: Je podle Vás dostatečná kontrola na vnějších hranicích schengenského prostoru?

Tabulka č. 8. Kontroly na vnějších hranic schengenského prostoru.

Kontrola vnějších hranic	Absolutní kontrola	Relativní kontrola (%)
Ano	4	4 %
Spíše ano	7	7 %
Spíše ne	35	35 %
Ne	51	51 %
Nevím	3	3 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 9. Grafické znázornění kontrol na vnějších hranic schengenského prostoru.

8. Je podle Vás dostatečná kontrola na vnějších hranicích schengenského prostoru?

Zdroj 13: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor otázky č. 8: Tato otázka se týkala kontrol na vnějších hranicích schengenského prostoru. **51 (51 %)** oslovených respondentů má dojem, že kontrola vnějších hranic je nedostatečná. **35 (35 %)** respondentů uvedlo možnost „Spíše ne, což lze také považovat za nedostatečnou kontrolu vnějších hranic. Odpověď „Spíše ano“ uvedlo **7 (7 %)** dotázaných a **4 (4 %)** osoby uvedly, že jsou s kontrolou hranic spokojeni. K názoru „Nevím“ se přiklonily **3 (3 %)** osoby.

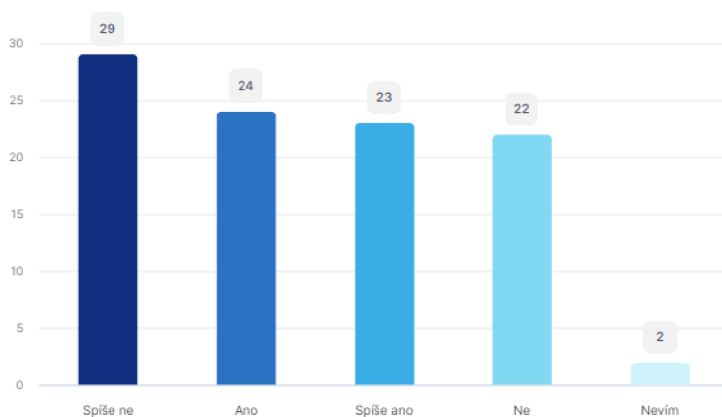
Otázka č. 9: Měly by být podle Vás opět zavedeny hraniční přechody jednotlivých států?

Tabulka č. 9. Zavedení hraničních přechodů.

Zavedení hranic	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
Ano	24	24 %
Spíše ano	23	23 %
Spíše ne	29	29 %
Ne	22	22 %
Nevím	2	2 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 10: Grafické znázornění zavedení hraničních přechodů.

9. Měly být podle Vás opět zavedeny hraniční přechody jednotlivých států?

Zdroj 14: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 9: Tato otázka se týkala opětovného zavedení hraničních přechodů jednotlivých států a jejich kontrol. Z tohoto průzkumu vyplývá, že odpovědi jsou dosti vyrovnané. Někdo by byl pro zavedení kontrol hraničních přechodů, někteří jsou proti. Nejvíce respondentů odpovědělo „*Spíše ne*“, a to v počtu **29 (29 %)**. **24 (24 %)** dotázaných osob uvedlo „*Ano*“, to znamená, že jsou pro zavedení hraničních přechodů a jejich kontrol. „*Spíše ano*“ odpovědělo **23 (23 %)** dotázaných. **22 (22 %)** osob nesouhlasí se zavedením hraničních kontrol. **2 (2 %)** respondenti uvedli, že neví.

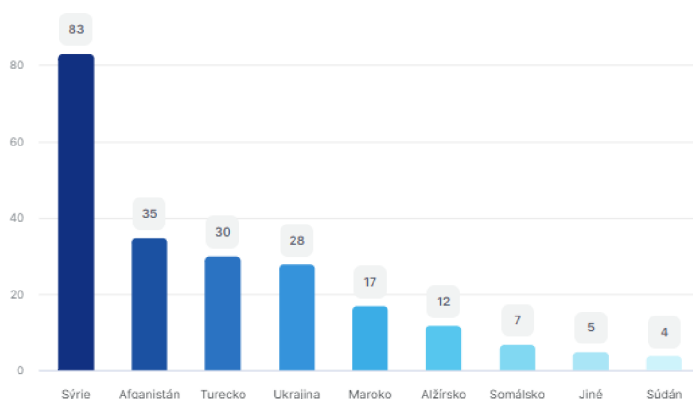
Otázka č. 10: Ze kterých zemí podle Vás proudí do EU nejvíce nelegálních migrantů?

Tabulka č. 10. Původ nelegálních migrantů v EU.

Původ nelegálních migrantů	Absolutní hodnota
Sýrie	83
Turecko	30
Ukrajina	28
Afganistán	35
Alžírsko	12
Maroko	17
Somálsko	7
Súdán	4
jiná	5
Celkem	221

Obrázek 11: Grafické znázornění nelegálních migrantů v EU.

10. Ze kterých zemí podle Vás proudí do EU nejvíce nelegálních migrantů?

Zdroj 15: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 10: Tato otázka měla možnost označit jednu nebo více odpovědí. Dotázaní respondenti si myslí, že nejvíce nelegálních migrantů pochází ze Sýrie. Z tohoto výsledku je patrné, že dotázaní respondenti mají přehled o původu nelegálních migrantů. Sýrie je dlouhodobě vedena jako země s největším počtem žadatelů o azyl v EU. Sýrii zvolili **83** respondentů, Afganistán **35**, Turecko **30** a Ukrajina **28**. Následovalo Maroko se **17** hlasy, pak Alžírsko **12**, Somálsko **7**, Súdán **4** a **5** respondentů uvedlo „jiné“.

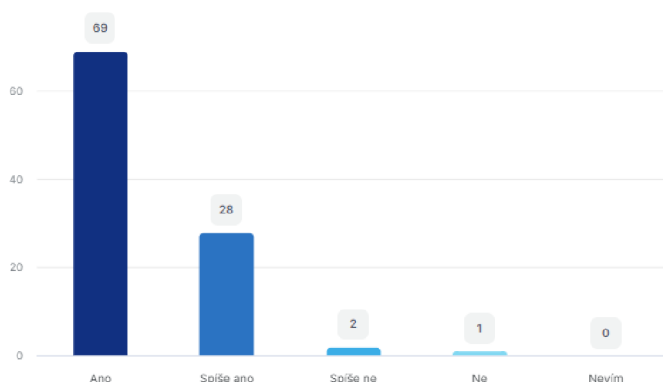
Otázka č. 11: Je podle Vás nelegální migrace hrozbou pro EU?

Tabulka č. 11. Hrozba pro EU.

Hrozba pro EU	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
Ano	69	69 %
Spíše ano	28	28 %
Spíše ne	2	2 %
Ne	1	1 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 12: Grafické znázornění hrozby pro EU.

11. Je podle Vás nelegální migrace hrozbou pro EU?

Zdroj 16: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 11: Tato otázka je zaměřená na průzkum, zda dotazovaní respondenti vnímají nelegální migraci jako hrozbu. Většina dotázaných vnímá nelegální migraci jako hrozbu pro EU. Je to způsobené tím, jak proudí nelegální migranti odlišných kultur, náboženství a zvyklostí do EU. Na otázku „Ano“ odpovědělo **69 (69 %)** dotázaných. „Spíše ano“ odpovědělo **28 (28 %)** respondentů, což nasvědčuje tomu, že ta obava zde také je. Nelegální migraci nevnímá jako hrozbu **1 (1 %)** z dotázaných a **2 (2 %)** odpověděli „Spíše ne“.

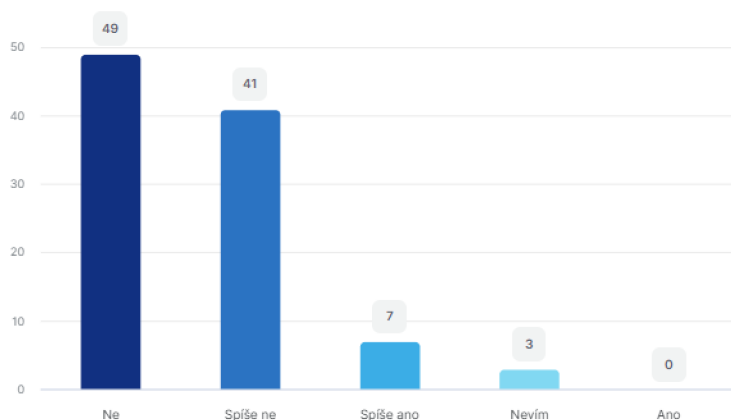
Otázka č. 12: Považujete opatření přijatá EU vůči nelegální migraci za dostatečné?

Tabulka č. 12. Přijatá opatření EU.

Přijatá opatření	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
Spíše ano	7	7 %
Spíše ne	41	41 %
Ne	49	49 %
Nevím	3	3 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 13: Grafické znázornění přijatých opatření EU.

12. Považujete opatření přijatá EU vůči nelegální migraci za dostatečné?

Zdroj 17: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 12: Otázkou číslo 12 jsem chtěla získat názor dotázaných respondentů, zda si myslí, že opatření přijatá EU vůči nelegální migraci považují za dostatečná. Zajímavé je, že respondenti se shodli, že opatření jsou nedostatečná. „Ne“ odpovědělo **49 (49 %)** dotázaných a „Spíše ne“ **41 (41 %)** dotázaných. Odpověď „Spíše ano“ odpovědělo **7 (7 %)** respondentů a „Nevím“ jen **3 (3 %)** osoby.

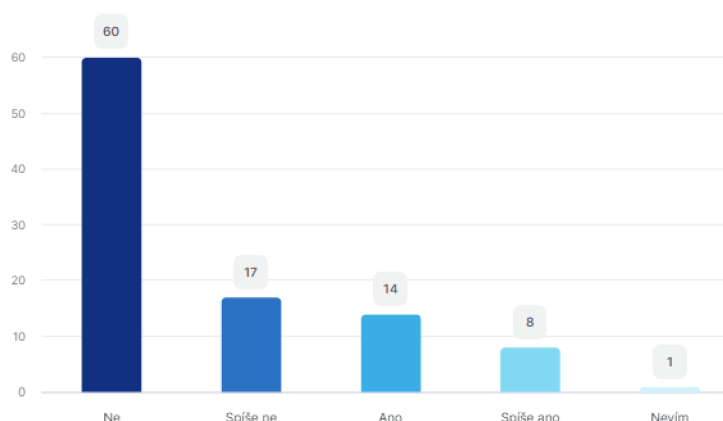
Otázka č. 13: Souhlasíte se zavedením povinných kvót pro přerozdělování uprchlíků mezi země EU?

Tabulka č. 13. Zavedení povinných kvót.

Kvóty pro přerozdělování uprchlíků	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
Ano	14	14 %
Spíše ano	8	8 %
Spíše ne	17	17 %
Ne	60	60 %
Nevím	1	1 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 14: Grafické znázornění povinných kvót.

13. Souhlasíte se zavedením povinných kvót pro přerozdělování uprchlíků mezi země EU?

Zdroj 18: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 13: Zavedení povinných kvót pro přerozdělování uprchlíků bylo velmi kontroverzní a diskutované téma. Zavedením kvót se mělo ulevit státům na vnější hranici EU. Jak vyplývá z dotazníku, **60 (60 %)** dotazovaných respondentů odpovědělo, že jsou proti zavedení povinných kvót. Odpověď „*Spíše ne*“ odpovědělo **17 (17 %)** dotazovaných. Pro zavedení povinných kvót je **14 (14 %)** respondentů a „*Spíše ano*“ odpovědělo jen **8 (8 %)**. „*Nevím*“ uvedl jen **1 (1 %)** z dotázaných.

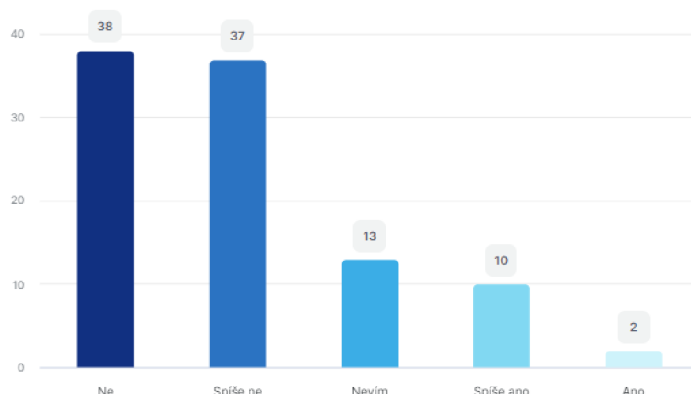
Otázka č. 14: Myslíte si, že ČR dostatečně řeší návratovou politiku, tzn. dobrovolný návrat nelegálních migrantů do země původu?

Tabulka č. 14. Řešení návratové politiky.

Návratová politika v ČR	Absolutní hodnota	Relativní hodnota (%)
Ano	2	2 %
Spíše ano	10	10 %
Spíše ne	37	37 %
Ne	38	38 %
Nevím	13	13 %
Celkem	100	100 %

Obrázek 15: Grafické znázornění řešení návratové politiky.

14. Myslíte si, že ČR dostatečně řeší návratovou politiku, tzn. dobrovolný návrat nelegálních migrantů do země původu?

Zdroj 19: <https://my.surveio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.

Rozbor dat otázky č. 14: ČR nebere návrat nelegálních migrantů na lehkou váhu, a proto je navracení nelegálních migrantů do země jejich původu její prioritou. Touto otázkou jsem chtěla znát názor dotázaných respondentů, zda podle nich má ČR vyřešen problém s navracením nelegálních migrantů. Odpověď „Ne“ dalo **38 (38 %)** dotázaných a „Spíše ne“ **37 (37 %)** respondentů. Z toho vyplývá většinový názor, že ČR nemá dle respondentů dobrou návratovou politiku. Odpověď „Nevím“ dalo **13 (13 %)** dotázaných, „Spíše ano“ **10 (10 %)** dotázaných a jasné „Ano“ jen **2 (2 %)** respondenti.

8.5 Výsledky výzkumu

Prostřednictvím sociálních sítí jsem oslovila náhodnou skupinu respondentů, která se vyjadřovala k obsahu 14 otázek v předem stanoveném rozpětí odpovědí. Výsledky byly zpracovány prostřednictvím tabulek a grafů k jednotlivým otázkám.

Z prvotního zhodnocení výzkumu je zřejmé, že respondenti vnímají nelegální migraci negativně a považují ji za hrozbu. Jako příčinu nelegální migrace uvedlo 79 respondentů špatnou ekonomickou situaci v zemi původu. Válečné konflikty jsou hned druhá hlavní příčina nelegální migrace. Sýrie je z důvodu přetrvávajících bojů na prvních místech s počtem nelegálních migrantů. I samotní respondenti v dotazníku uvedli, že ze Sýrie proudí do EU nejvíce nelegálních migrantů. Do dotazníku jsem dále uvedla otázku, zda si respondenti myslí, že by měly být zavedeny kontroly hraničních přechodů jednotlivých států. Znovuzavedení hraničních kontrol jednotlivých států by bylo možná efektivní řešení, ale schengenský prostor zaručuje volný pohyb osob, věcí, zboží a kapitálu. V dotazníku byly odpovědi na tuto otázku velmi rozdílné, ale ani v EU tomu není jinak. Efektivním řešením by byla změna návratové směrnice, která je již zastaralá a nevyhovuje současným podmínkám. I v dotazníku v otázce číslo 12 uvedla většina dotázaných, že opatření přijatá EU vůči nelegální migraci nejsou dostatečná. Ani kontrola na vnějších hranicích schengenského prostoru není podle dotázaných postačující. Vnější hranice schengenského prostoru musí zvládnout velký nápor příchodu nelegálních migrantů, které není možné vždy zadržet a proudí do celé EU. ČR je sice vnímána jako tranzitní země, ale i tak se do ČR dostalo v roce 2022 přes 29 tisíc nelegálních migrantů. Dobrovolný návrat nelegálních migrantů do země původu řeší v ČR cizinecký zákon, který považují dotazovaní respondenti za nedostačující.

Výsledky průzkumu tak potvrzují, že nelegální migrace je vnímána velmi negativně a jako hrozba pro celou společnost jak v ČR, tak v celé EU. Rovněž je převážná část dotázaných nespokojena s postojem ČR a EU k otázkám nelegální migrace a jejím nedůsledným řešením.

Závěr

Ve své práci na téma Neoprávněné pobyty cizinců na území České republiky, možnosti jejich řešení a návratová politika jsem teoreticky zkoumala a popsala současný stav legislativy, podíl orgánů státu na této problematice včetně statistických hodnot vztahujících se k vývoji nelegální migrace na území ČR. Součástí práce je i vlastní vědecký výzkum – šetření u předem stanoveného počtu respondentů, kdy byl těmto respondentům prostřednictvím sociálních sítí rozeslán elektronický dotazník se stejným počtem otázek se shodnou strukturou. Grafické a slovní vyhodnocení jednotlivých otázek je pak součástí kapitoly Vyhodnocení dotazníkového šetření.

Základní zkoumanou legislativou v mé práci byla návratová směrnice, která určuje pravidla pro navrácení nelegálně pobývajících státních příslušníků třetích zemí neoprávněně pobývajících na území členských států. Návratová směrnice je jedním ze série opatření společné integrační politiky EU, která se snaží sjednotit pravidla v oblasti návratové politiky v jednotlivých členských státech. Z ní pak vychází dvě základní právní normy ČR. Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, v posledním znění a zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů v posledním znění. Další zákonné normy byly v práci použity jako podpůrné z důvodu upřesnění zkoumaného rámce.

Za důležité pro pochopení zvoleného tématu považuji popsané pracovní a správní postupy orgánů Ministerstva vnitra na všech úrovních, tedy postup od zjištění různých forem neoprávněného pobytu až po realizaci návratových opatření nebo správního vyhoštění. Pro nezainteresovanou veřejnost představuje nastavený proces složitou a v mnohých případech nepochopitelnou množinu úkonů vedoucích ke zkresleným představám o nedostatečné práci jednotlivých složek v rámci boji proti nelegální migraci. Vnímání tohoto negativního názoru potvrzuje i mnou provedený výzkum. V daném případě to dle mého názoru není chyba vlastní organizační složky, resp. její práce, avšak jedná o celkově slabou medializaci a prezentaci vůči veřejnosti. K negativnímu vnímání práce Policie ČR bohužel přispělo celkové nezvládnutí masového přílivu migrantů, resp. migrační krize v letech 2015–2016, a následně v letech 2021–2022, kdy některé členské

státy včetně ČR přestaly zvládat tyto migrační vlny. Výsledkem byl nejednotný postup členských států EU, rozpory v řešení problémů a rozdílné pohledy na odpovědnost a solidární jednání.

Dalším, poměrně významným negativem může být poměr nařízených a realizovaných návratů, kde je ČR podle statistického zjištění se svými 10–15 % skutečně realizovaných návratů daleko pod průměrem EU, který je cca 35 %. V konci je i uvedený průměr EU co do počtu nedostatečný a neefektivní. Slabá aplikovatelnost a vymahatelnost práva dává určitým způsobem nelegálním migrantům najevo, že takto nastavený návratový systém EU i ČR je nefunkční a oni jej mohou jednoduše zneužívat. V případě nárůstu procenta realizovaných návratů je předpoklad opačného trendu, tedy vyslání informace o tom, že se jim případný nelegální přesun nebo pobyt na území EU nebo ČR nevyplatí. S ohledem na výše uvedenou podprůměrnost v realizaci nařízených návratů, preferuje ČR ve svém postoji dobrovolné návraty, resp. pozitivní návratovou politiku, která je jedním ze zásadních bodů Strategie migrační politiky ČR z roku 2015. Ta zahrnuje veškerou finanční, materiální, personální a logistickou podporu. Předpokladem této strategie je skutečnost, že náklady spojené s dobrovolným návratem jsou pro ČR finančně výhodnější, než setrvání nelegálního migranta na našem území a jeho začlenění do společnosti s poskytnutím veškerých pracovních a sociálních výhod. Tato iniciativa ale může vyznít i negativně v případech, kdy dochází k přesunu jednotlivce nebo skupin do ekonomicky výhodnějších destinací mnohdy bez možného zásahu státu. Teoreticky by se dala dále rozebrat řada aspektů, ale pro mou práci bylo důležité před závěrečným doporučením navrhovaných opatření porovnání výhod a nevýhod současného systému, kdy toto porovnání by se dalo aplikovat v určitých parametrech i na jednotlivé členské státy EU.

Hlavní výhodou pro ČR je skutečnost, že většina migrantů patří do skupiny tranzitujících z ekonomických důvodů, směřujících do hospodářsky, ekonomicky a sociálně silnějších států EU. Tedy do skupiny, která nemá zájem se zde natrvalo usadit a pracovat. Výjimku v současnosti tvoří migranti z Ukrajiny, kdy ČR přistoupila k legální migraci v důsledku ozbrojeného konfliktu na jejich území. Další výhodou spatřuji v poskytování dotací z fondů EU na programy (sociální, pracovní, vzdělávací), které slouží k začlenění a rozvoji migrantů na území ČR.

Další výhodou je začlenění bezpečnostních složek státu do vzdělávacích programů EU sloužících k řešení migrace.

Mezi hlavní nevýhody, které z pohledu mého zkoumání převažují, musím zahrnout nedokonalý a prostupný systém ochrany vnějších hranic EU a na to navazující systém ochrany hranic ČR, kdy tento systém je suplován operativním opatřením ochrany státních hranic bezpečnostními složkami státu (Policie ČR, Celní správa ČR, Armáda ČR) v místech, kde byly tyto kontroly zrušeny. Další nevýhodou je absence readmisních dohod ČR se zeměmi s největším původem migrace (Sýrie, Afganistán, státy severní a východní Afriky) a absence administrativní spolupráce s ostatními státy EU, zejména na jihu unie. Na ni navazuje nedostatečně vyřešená návratová politika a její slabá vymahatelnost. Z administrativního hlediska jsem identifikovala nedostatek informací ze společného informačního systému, zdlouhavý a nejednotný legislativní proces při zpracování jednotlivých případů a délku provedení bezpečnostní prověrky migranta, neboť se jedná o důležitou ochranu bezpečnostních zájmů EU a ČR při prokázání případně spáchaných válečných zločinů nebo trestné činnosti, ve které by se mohlo pokračovat.

Z obsahu bakalářské práce, při porovnání všech aspektů zahrnujících vyjmenované výhody a nevýhody bych doporučila následující opatření pro jednotlivé oblasti, ve kterých spatřuji prioritu přijetí v horizontu pěti let:

a) Legislativní

Za nejdůležitější legislativní opatření považuji nutnost provedení změny současné návratové směrnice, na základě které by došlo k odstranění současných problémů a překážek. Změna návratové směrnice by v konci vedla i ke změně zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v posledním znění a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v posledním znění, tzn. ke zjednodušení a zrychlení celého procesu migrační politiky ČR se zdůrazněním důležitosti dobrovolných návratů. Dále by mělo dojít k rychlé aktivaci jednání o readmisních dohodách z úrovně EU s podporou ČR s dalšími třetími zeměmi s příslibem diplomatické pomoci a ekonomických a vzdělávacích programů, které by vedly k omezení migrace. U platných readmisních dohod by mělo dojít k jejich revizi a novelizaci z pohledu vymahatelnosti ze strany ČR, a to především na smluvních státech, které nedodržují jednotlivá ustanovení těchto

dohod. Mimo výše uvedené považuji za důležité zlepšení spolupráce se zastupitelskými úřady na úrovni velvyslanectví nebo konzulátů podle typu zastoupení při ověřování původu migrantů a vydávání náhradních povolení.

b) Technické

Vzhledem k existenci několika systémů a databází (SIS II, VIS, Eurodac, ETIAS, EES, ECRIS) je nutné zajistit kroky k urychlení jejich sloučení do jednoho systému s vysokou mírou digitalizace a současné ukládání a výměnu dat v centrálním úložišti. Dalším krokem by mohlo být zavedení společného virtuálního řešení jednotlivých případů na úrovni unijních nebo národních orgánů, které by mohlo vést ke zrychlení např. bezpečnostních prověrek.

c) Operativní

Základem je dle mého názoru posílení kontrol a kontrolních složek na vnější hranici schengenského prostoru se specializací na pozemní, mořské a vzdušné hranice. Na národní úrovni s přispěním EU pak vytvořit speciální útvary určené pro ochranu vnějších a vnitřních hranic, které by byly součástí ministerstev.

Domnívám se, že zadání bakalářské práce, její obsah, zpracování výzkumu a jeho vyhodnocení, včetně závěru s návrhem na přijetí mnou navržených opatření a postupů, splnilo cíle, pro které byla tato práce zadána, tj. vysvětlení principu návratové politiky spojené s neoprávněnými pobyty cizinců a navržení možností řešení nelegální migrace. Jedná o jednu z priorit, kterou musí řešit země EU a ČR ve vzájemné spolupráci.

Seznam použité literatury

Monografie

HABICH, Lukáš, Martin Kloubek a kol. *Činnost policejních služeb*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019. 230 s. ISBN 978-80-7251-481-6.

SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2016. 186 s. ISBN 978-80-7251-526-4.

PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 432 s. ISBN 978-80-7380-611-8.

Právní předpisy

Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 o vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 603/2013 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení (EU) č. 604/2013.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1860 o využívání Schengenského informačního systému při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 o Evropské pohraniční a pobřežní stráží a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, v posledním znění.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých předpisů, v posledním znění.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v posledním znění.

Elektronické zdroje

MATYÁŠ, Zdeněk. *Problémy migrace a následná integrace cizinců* [online]. Hradec Králové, 2019. [cit. 6. 1.2023]. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta. Katedra sociální patologie a sociologie. Vedoucí práce doc. PhDr. Václav Bělík, Ph.D. Dostupné z: <https://theses.cz/id/hx42fe/32421973>.

Mvcr.cz: *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021*. [online]. [cit. 10. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocn-i-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>.

Mvcr.cz: *Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022* [online]. [cit. 21. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Mvcr.cz: *Migrace. Meziřesortní orgány*. [online]. [cit. 27. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/meziresortni-organy.aspx>.

Mvcr.cz: *Programy a strategie členských států EU podporující asistovaný návrat a reintegraci do třetích zemí, Evropská migrační síť 2009*. [online]. [cit. 27. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.emncz.eu/wp-content/uploads/2020/12/58.pdf>.

Mvcr.cz: *Migrace. Návraty*. [online]. [cit. 28. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/navraty.aspx>.

Mvcr.cz: *Migrační a azylová politika ČR. Ústřední orgány státní správy.* [online]. [cit. 28. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ustredni-organy-statni-spravy.aspx>.

Mvcr.cz: *Migrace. Meziřesortní orgány.* [online]. [cit. 28. 1.2023], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/meziresortni-organy.aspx>.

Mvcr.cz: *Migrace. Nelegální migrace v České republice.* [online]. [cit. 28. 1.2023], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx>.

Mvcr.cz: *Programy a strategie členských států EU podporující asistovaný návrat a reintegraci do třetích zemí. Evropská migrační síť 2009.* [online]. [cit. 10. 1.2023], Dostupné z: <https://www.emncz.eu/wp-content/uploads/2020/12/58.pdf>.

Mvcr.cz: *Schengenský informační systém SIS II spuštěn.* [online]. [cit. 10. 1.2023], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx?docid=21765912&doctype=ART>.

Mvcr.cz: *Krátkodobý pobyt (vízová povinnost /bezvízový styk).* [online]. [cit. 28. 1.2023], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kratkodoby-pobyt-vizova-povinnost-bezvizovy-styk.aspx>.

Mvcr.cz: *Migrační a azylová politika ČR, Ústřední orgány státní správy* [online]. [cit. 28. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ustredni-organy-statni-spravy.aspx>.

Migraceonline.cz: *Readmisní smlouvy a jejich použití v České republice.* [online]. [cit.10. 1. 2023]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/readmisni-smlouvy-a-jejich-pouziti-v-ceske-republice>.

Home affairs.ec.europa.eu: *Evropská komise. Schengenský informační systém. Spolupráce SIRENE* [online]. [cit. 12. 1.2023]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-information-system/sirene-cooperation_cs.

Euroskop.cz: *Já a EU. Schengen,* [online]. [cit. 17. 1.2023]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/ja-a-eu/schengen/co-je-schengen/>.

Policie ČR: *Útvary Policie ČR. O nás*, [online]. [cit. 7. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-831034.aspx>.

Policie ČR: *Kontroly nelegální tranzitní migrace*. [online]. [cit. 7. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kontroly-nelegalni-tranzitni-migrace.aspx>.

iir.cz: *Návratová politika a její slabiny*. [online]. [cit. 10. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/navratova-politika-a-jeji-slabiny>.

EUR-Lex.europa.eu: *Právní obsah, Schengen*. [online]. [cit. 9. 1.2023], Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/schengen-agreement-and-convention.html>.

Eur-lex.europa.eu: *Evropský systém kontroly hranic (EUROSUR)* [online]. [cit. 10. 2.2023]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/summary/CS/legisum:l14579>.

Uoou.cz: *Úřad pro ochranu osobních údajů, Schengen*, [online] [cit. 17. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/sis-schengensky-informacni-system/ds-3280/archiv=0&p1=1887>.

Uoou.cz: *Úřad pro ochranu osobních údajů, VIS – Vízový informační systém* [online]. [cit. 10. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/vis-vizovy-informacni-system/ds-3281>.

Celní správa.cz: *Evropská unie, Schengenská dohoda, Základní pojmy* [online]. [cit. 10. 11.2022]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/schengenska-dohoda/Stranky/zakladni-pojmy.aspx>.

Migraceonline.cz: *Readmisní smlouvy a jejich použití v České republice*. [online]. [cit. 10. 1.2023], Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/readmisni-smlouvy-a-jejich-pouziti-v-ceske-republice>.

Opu.cz: *Projekt iris. Právní pomoc v návratovém procesu pro příslušníky 3 zemí*. [online]. [cit. 15. 1.2023]. Dostupné z: <https://www.opu.cz/cs/projekt-iris-pravni-pomoc-v-navratovem-procesu-pro-prislusniky-3-zemi/spravni-vyhosteni>.

European-union.europa.eu: *Frontex*. [online]. [cit. 20. 1.2023]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/frontex_cs.

Zivechebsko.cz: *Tranzitní nelegální migrace přes naše území v loňském roce vzrostla o 161,7 %. Zajištěno celkem 29235*. [online]. [cit. 23. 1.2023]. Dostupné z: <https://zivechebsko.cz/2023/01/23/tranzitni-nelegalni-migrace-pres-nase-uzemi-v-lonskem-roce-vzrostla-o-1617-zjistenno-celkem-29-235/>.

Novinky.cz: *Nelegální migrace v ČR vzrostla o 160 procent, drtivá většina utečenců míří do dalších zemí*. [online]. [cit. 20. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-narust-migrace-40420780>.

Euractiv.cz: *Nový pakt o migraci a azylu: Tři možné scénáře*. [online]. [cit. 5. 3.2023]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/vnitro- a spravedlnost/opinion/novy-pakt-o-migraci-a-azylu-tri-mozne-scenare/>.

Aa.ecn.cz: *Návratová směrnice – na cestě k restriktivní evropské imigrační politice*. [online]. [cit. 5. 3.2023]. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/BTosnerova_Navratovasmernice_1.pdf.

Eur-lex.europa.eu: *Sdělení Komise evropskému parlamentu, Radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů o novém paktu o migraci a azylu*. [online]. [cit. 5. 3.2023]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM:2020:609:FIN>.

Eur-lex.europa.eu: *Sdělení komise evropskému parlamentu a Radě strategie EU pro dobrovolný návrat a opětovné začlenění*. [online]. [cit. 05. 3.2023] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM%3A2021%3A120%3AFIN>.

Grafy

Graf 1. Vývoj legální migrace v letech 2008-2022 (zdroj: Mvcr.cz: *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021* [online]. [cit. 10. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravy-o-situaci-v->

oblasti-migrace-a-integrace.aspx a Mvcr.cz: *Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022* [online]. [cit. 21. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Graf 2. Vývoj legální migrace v letech 2008-2022 (zdroj: Mvcr.cz: *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021* [online]. [cit. 10. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravyo-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx> a Mvcr.cz: *Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022* [online]. [cit. 21. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Graf 3. Vývoj legální migrace v letech 2008-2022 (zdroj: Mvcr.cz: *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021* [online]. [cit. 10. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravyo-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx> a Mvcr.cz: *Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022* [online]. [cit. 21. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Graf 4. Vývoj legální migrace v letech 2008-2022 (zdroj: Mvcr.cz: *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR 2021* [online]. [cit. 10. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocnizpravyo-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx> a Mvcr.cz: *Čtvrtletní zpráva o migraci IV. 2022* [online]. [cit. 21. 2.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>.

Obrázky a tabulky

Obrázek č. 1. Grafické znázornění vstupní stránky do dotazníku (Zdroj: Survio.cz: *Dotazník*. [online]. [cit. 21. 2.2023]. Dostupné z: <https://my.survio.com/K3D2P9Z3E7M9F3L1O6Q9/results>.)

Obrázek č. 2. Grafické znázornění pohlaví respondenta.

Obrázek č. 3. Grafické znázornění věku respondenta

Obrázek č. 4. Grafické znázornění nejvyššího dosaženého vzdělání.

Obrázek č. 5. Grafické znázornění místa bydliště respondenta.

Obrázek č. 6. Grafické znázornění pojmu nelegální migrace.

Obrázek č. 7. Grafické znázornění příčiny nelegální migrace.

Obrázek č.8. Grafické znázornění počtu nelegálních migrantů.

Obrázek č. 9. Grafické znázornění kontrol na vnějších hranic schengenského prostoru.

Obrázek č. 10. Grafické znázornění zavedení hraničních přechodů.

Obrázek č. 11. Grafické znázornění nelegálních migrantů v EU.

Obrázek č. 12. Grafické znázornění hrozby pro EU.

Obrázek č. 13. Grafické znázornění přijatých opatření EU.

Obrázek č. 14. Grafické znázornění povinných kvót.

Obrázek č. 15. Grafické znázornění řešení návratové politiky.

Tabulka č. 1. Pohlaví respondenta.

Tabulka č. 2. Věk respondenta.

Tabulka č. 3. Nejvyšší dosažené vzdělání.

Tabulka č. 4. Místo bydliště respondenta.

Tabulka č. 5. Pojem nelegální migrace.

Tabulka č. 6. Příčina nelegální migrace.

Tabulka č.7. Počet nelegálních migrantů.

Tabulka č. 8. Kontroly na vnějších hranic schengenského prostoru.

Tabulka č. 9. Zavedení hraničních přechodů.

Tabulka č. 10. Původ nelegálních migrantů v EU. Tabulka č. 11. Hrozba pro EU.

Tabulka č. 12. Přijatá opatření EU.

Tabulka č. 13. Zavedení povinných kvót.

Tabulka č. 14. Řešení návratové politiky.